

Ludmyła MASOŁ
Ołena HAJDAMAKA
Oksana KOŁOTYŁO

SZTUKA

klasa 2

MALARSTWO

ARCHITEKTURA

RZEŹBA

pełna

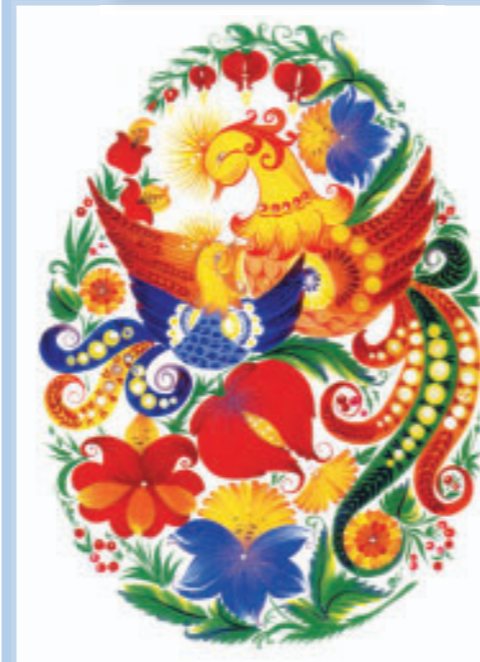

relief

SZTUKA ZDOBNICZA (UŻYTKOWA)

malarstwo dekoracyjne

wycinanka

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Ludmyła MASOŁ
Ołena HAJDAMAKA
Oksana KOŁOTYŁO

S Z T U K A

podręcznik do zajęć zintegrowanych dla klasy 2 szkół ogólnokształcących
z polskim językiem nauczania

Zalecany przez Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy

Czerniowce
«Bukrek»
2019

УДК 7(075.2)
МЗ1

Перекладено за виданням:

Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, О.М. Колотило. Мистецтво : підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти. — Київ : Генеза, 2019. — 112 с. : іл.

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)*

Видано за державні кошти. Продаж заборонено

OZNACZENIA UMOWNE

 — zadania i pytania

 — posłuchaj

 — przedstaw

 — przejrzyj

 — wykonaj

 — uogólnienie.

Масол Л.М.

МЗ1 Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 2 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, О.М. Колотило. — Чернівці : Букрек, 2019. — 112 с. : іл.

ISBN 978-617-7663-93-4

УДК 7(075.2)

ISBN 978-966-11-0969-7 (укр.)

ISBN 978-617-7663-93-4 (пол.)

© Масол Л.М., Гайдамака О.В.,
Колотило О.М., 2019
© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2019
© Видавничий дім «Букрек»,
переклад, 2019

DRODZY DRUGOKLASIŚCI, DROGIE DRUGOKLASISTKI!

Zapraszamy razem z Lasolką, Barwikiem i tym podręcznikiem do kontynuowania wędrówki po Krainie Sztuki. Będziemy śpiewać, malować, poznawać piękno różnych pór roku w sztuce, obrazować swoje wrażenia w twórczości. *Powodzenia!*

I. PORY ROKU W SZTUCE

1. ŻEGNAJ, WESOŁE LATO!

Lasolka i Barwik radośnie spędzili wakacje.

A ty pamiętasz swoje wrażenia z wakacji? Na podstawie ilustracji opowiedz o radosnym lecie.

K. Meladze. Kwiatek-dusza (J. Dżus – bandura; N. Matwijkeno i S. Szurin – śpiew z choreografią).

Porównaj różne wykonanie utworu muzycznego. Przypomnij Barwikowi zasady śpiewu.

Wykonaj piosenkę. Wymyśl jej zakończenie.

Дзвоник кличе нас до школи, а дзвіночки кличуть в поле.

GDZIE PODZIAŁO SIĘ LATO?

Muzyka O. Januszkewycz Słowa M. Jasakowa

1. Де по-ді-лось лі-теч-ко? –я ву-сіх пи-та-ю. Я ве-се-ле лі-теч-ко

ці-лий день шу-ка-ю. Лі-теч-ко, лі-теч-ко, ти ку-ди схо-ва-лось?

Чом зі мно-ю, лі-теч-ко, ти не по-про-ща-лось?

Кт́оры з інструмент́ов музичных выбіраеш як акомпаніамент до пісенкі?

Zapis nutowy

Nuty – znaki do zapisu muzyki.

Wszyscy mnie pytają: «Kto ja?»
Ja – muzyczny znak, ja – NUTA.

W czasie wolnym spróbuj wymyślić różne zakończenia piosenki «Дзвоник кличе нас до школи...»

1. ŻEGNAJ, WESOŁE LATO!

Lato – ulubiona pora roku wszystkich dzieci. Barwik z Lasolką, podróżując wakacyjnymi ścieżkami, przypatrywali się bogactwu przyrody, zachwycali się jej wielobarwnością. Malarze to piękno obrazują w **malarstwie** za pomocą farb.

Jakie uczucia wywołuje ten obraz? Jakich kolorów jest na nim więcej? Przypomnij nazwy kolorów podstawowych i pochodnych.

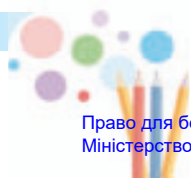
Jeśli widzisz na obrazku przedstawioną rzekę tu, lub na jodłach szron zimowy, cudny kwiatek wiśni w sadku,

lub równinę zaśnieżoną – nasz szeroki, piękny kraj, to już wiesz, że obraz ten nazywany jest Pejzażem.

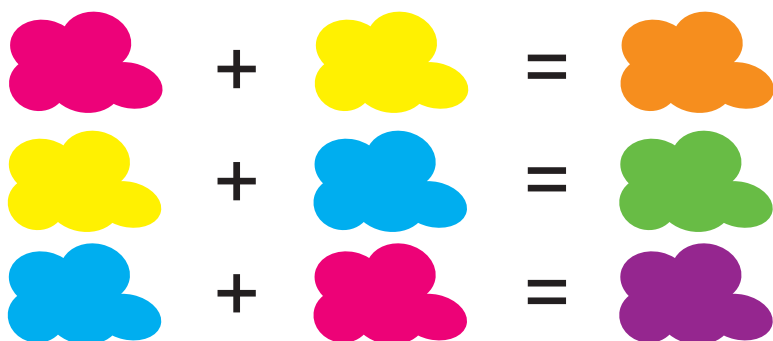
Pejzaż (ukr. пейзаж) – przedstawienie krajobrazu.

Malarstwo (ukr. живопис) – rodzaj sztuk plastycznych, malowanie farbami.

Ćwiczenie. Potrenuj tworzenie kolorów pochodnych na palecie.

Przypomnij sobie letnie wrażenia i wykonaj pejzaż «Barwne wspomnienia o lecie» (*akwarela, gwasz*). Kwiaty można namalować pędzlem lub palcem namoczonym w farbie.

Wariant 1

Wariant 2

Zastanów się, który pejzaż przyczyni się do poprawy twojego nastroju i będzie «ogrzewał» przyjemnymi wspomnieniami podczas chłodnego jesiennego dnia.

2. DŹWIĘKI I BARWY PRZYRODY

Wiosna, lato, jesień, zima – pory roku, które zawsze oczarowywały artystów. Niepowtarzalne piękno przyrody malarze obrazują za pomocą różnorodnych linii i kolorów, kompozytorzy – za pomocą dźwięków.

W jaki sposób malarz przedstawił nasz kraj rodzinny? Wyobraź sobie dźwięki przyrody, które można «usłyszeć».

W. Kosenko. Pastoralna. D. Sarri. Sielanka.

Jaki nastrój przeważa w muzyce? Który utwór jest wokalny, a który – instrumentalny? W jakim tempie są one wykonywane – szybkim czy umiarkowanym? Muzyka brzmi głośno czy cicho? Co można sobie wyobrazić, słuchając jej? Przedstaw kolorową linią melodię każdego utworu.

Sielanka («pasterka») (укр. *пастораль*) – utwory sztuki, które odzwierciedlają obrazy przyrody. Melodia utworu najczęściej przypomina grę pastuszka na piszczalce.

POSZŁY DZIECI W POLE

Ukraińska piosenka ludowa

1. Пі-шли ді-ти в по - ле кві-точ-ки зби-ра - ти:

Мак, мак зі- роч-ка-ми, во-лош-ки з со-ки-роч-ка-ми,
ромен-зілля, бур-кун-зіл-ля, ме-док-зіл-ля і чеб-рець.

2. Квіточки зривали, віночки звивали. *Приспів.*
3. Віночки звивали, на голови клали. *Приспів.*
4. Як звили віночки, завели таночки. *Приспів.*

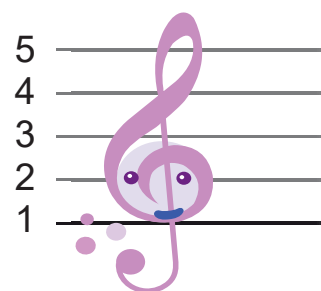

Zapis nutowy

Piąta linia, pierwsza linia,
to dla nutek – Pięciolinia.

Zagadka

Stoi jak wartownik,
nutek wszystkich pilnuje,
pięciolinię nam otwiera,
miejsce nutom pokazuje.

Klucz wiolinowy

Zbadaj dźwięki różnych przedmiotów. Razem z kolegami i koleżankami z klasy spróbujcie odtworzyć dźwięki przyrody.

W czasie wolnym wykonaj instrumenty muzyczne. Wykorzystaj: słomki do soku, kawałek papieru; rurkę tekturową, kaszę; puszkę po konserwie, balon, taśmę samoklejącą itd.

2. DŹWIĘKI I BARWY PRZYRODY

Przyroda oczarowuje nas bogactwem kolorów. Malarze malują obrazy, mieszając farby na paletce. W ten sposób tworzą oni na płótnie lub papierze mnóstwo różnych *odcieni* koloru.

Znajdź na obrazie i nazwij kolory i ich odcienie, które odzwierciedlają piękno przyrody. Wskaż ręką na pejzażu linię horyzontu.

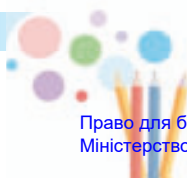
Zagadka

W podróż wyruszam do nieboskłonu.

Ja za nim, on – ucieka, nie daje się dogonić.

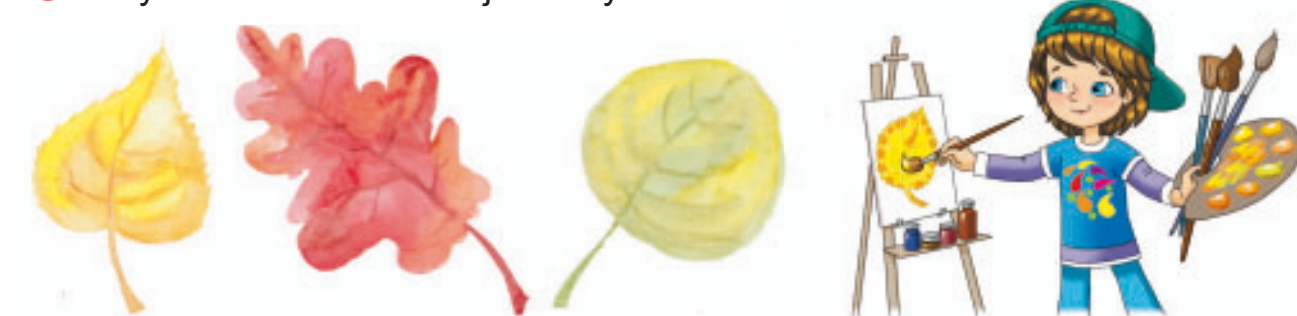

Linia horyzontu (укр. *лінія горизонту*) – umowna linia zbiegu nieboskłonu i ziemi.

Ćwiczenie. Poćwicz razem z Barwikiem tworzenie na palecie różnych odcieni kolorów jesiennych.

Namaluj kompozycję «Jesienne cudowne drzewo». Wykorzystaj jeden z zaproponowanych sposobów malowania, wykorzystując różne odcienie potrzebnego koloru. Jeśli zechcesz, możesz przyozdobić swój rysunek opadłymi liśćmi.

Sposoby malowania drzewa

Patyczkiem do uszu

Kredką

Serwetką

Gąbką

Wybierz sobie przyjaciela – drzewo i obserwuj jak się zmienia jesienią, zimą i wiosną. Poćwicz jego malowanie, wykorzystując różne sposoby.

3. JESIENNE TRANSFORMACJE

Jesienią przyroda zadziwia nas cudownymi transformacjami (przemianami), które zachodzą w tym czasie.

Co dzieje się na obrazie? Kiedy i gdzie ma to miejsce?

O pięknie przyrody może nam opowiedzieć muzyka programowa. Słuchając jej, możemy poczuć dźwięki, które przypominają szelest liści, stukanie deszczu, śpiew ptaków.

Muzyka programowa (укр. програмна музика) – to utwory instrumentalne, które mają nazwę albo program słowny (poetycki).

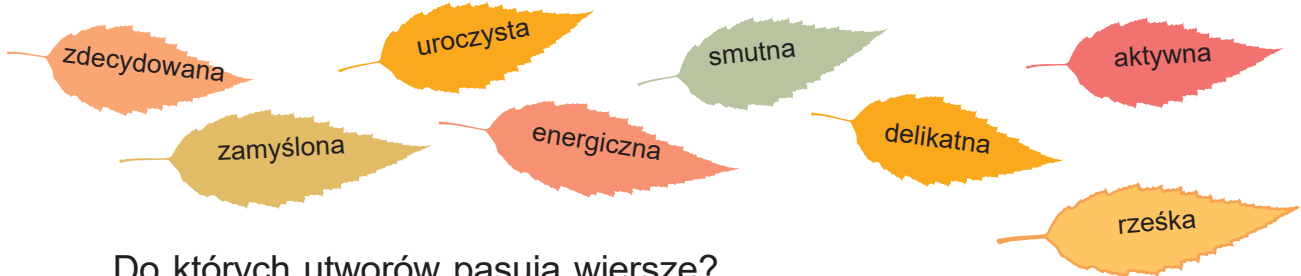

A. Vivaldi. «Jesień» z cyklu «Cztery pory roku».

P. Czajkowski. «Pieśń jesienna» («Październik») z cyklu dwunastu utworów «Pory roku».

O jakiej jesieni «opowiedziała» ci muzyka? Radosnej i złotej czy ponurej i szarej? Wybierz dla każdego z utworów charakterystyczne dla niego słowa.

Do których utworów pasują wiersze?

Rolnicy wesołym i radosnym śpiewem świętują bogaty urodzaj...

Jesień, opada cały nasz biedny sad, liście pożółkły. Wiatr. Listopad...

Cykl muzyczny (укр. музичний цикл) – kilka utworów wokalnych lub instrumentalnych, połączonych wspólnym zamysłem.

Pięciolinia (укр. нотний стан) – system równoległych linii poziomych dla zapisu dźwięków za pomocą specjalnych znaków – nut.

Wariant 1. Wykorzystując instrumenty muzyczne, stwórzcie razem z przyjaciółmi cykl muzycznych «obrazów» jesieni. Zmieniajcie tempo zgodnie z zamysłem: (*umiarkowanie*) (*szybko*).

Wariant 2. Ułóż piosenkę do wierszyka (*umiarkowanie, śpiewnie*) lub zaimprovizuj taniec jesiennego liścia (*szybko, wesoło*).

О - сінь - кра - су - ня пі - сню спі - ва - є.

Лис - тя баг - ря - не зо - ло - том ся - є.

W jaki sposób muzyka programowa może «opowiedzieć» o pięknie przyrody?

3. JESIENNE TRANSFORMACJE

Jesień pędzel wzięła i malować zaczęła.

Pędzel śmiga cały czas – jaki piękny wyszedł obraz.

Jesień nie tylko zadziwia paletą kolorów liści na drzewach, lecz również wielobarwnością kwiatów, owoców, jagód.

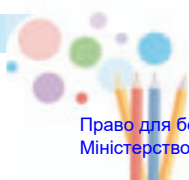
Malarze ukazują te cudowne zmiany w malarstwie. Nastrój obrazu oddaje **koloryt**. Może on być ciepły lub zimny.

Określ koloryt tych prac. Jest on ciepły czy zimny? Zastanów się, który bukiet jest jesienny? Jaki nastrój one tworzą? Który z obrazów chcielibyście podziwiać w swoim pokoju?

Koloryt, kolorystyka – (укр. *кологит*) – harmonijne połączenie kolorów w kompozycji.

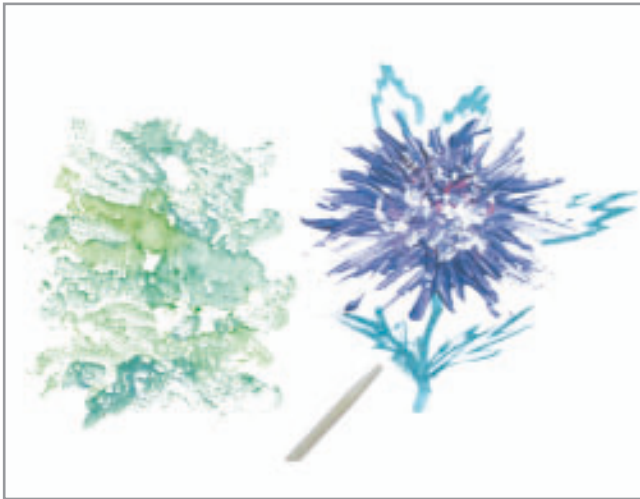
Technika malarska *monotypia* pozwala otrzymać obraz z wieloma różnymi odcieniami jednocześnie.

Wykonaj kompozycję «Kwiaty jesienne» w ciepłym lub zimnym kolorystyce (*monotypia*).

Wariant 1 (patyczek drewniany)

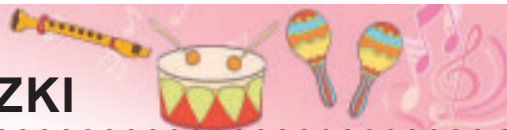
Wariant 2 (pognieciony papier)

Zastanów się i określ koloryt ilustracji w podręcznikach z innych przedmiotów.

4. CHMURKI-CZARODZIEJKI, NIESTRUDZONE PODRÓŻNICZKI

Jesienią obserwujemy zmiany w przyrodzie, podziwiamy chmurki na niebie – białe i puszyste albo ciemne i ponure. Słuchamy melodii wiatru – raz delikatnej, raz porywistej.

Kompozytorzy, podobnie do malarzy, mogą «malować» pejzaże, ale nie farbami, a dźwiękami.

M. Czemberzi. Chmurka. R. Schumann. Poryw.

Czy te utwory są programowe? Objaśnij. Przypomnij, co to jest rejestr. Ruchem ręki pokaż, jak melodia chmurki «podróżuje» po różnych rejestrach. Zastanów się, czy lwiątko może śpiewać w rejestrze wysokim, a ptaszek – niskim.

Zaśpiewaj piosenkę «Chmurki» (Dodatek nutowy, s.107).

Wykonaj «obrazy muzyczne» chmurek odpowiednio do wierszy (wymyśl melodię, wymyśl akompaniament albo inscenizację).

Forte

Небо вкрили рясно темно-сірі хмари.
Грізно грім заgrimав, мов у бубни вдарив.

Piano

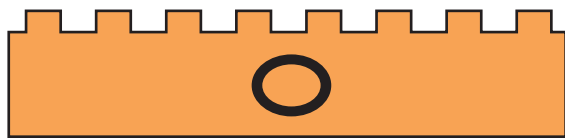

Гарненька біленька, неначе пір'їнка,
всміхається сонцю грайлива хмаринка.

Zapis nutowy

Dźwięki o różnym czasie trwania (długości) zapisujemy takimi nutami:

Cała nuta

Półnuta

Ćwierćnuta

Ósemka

Odtwórz różne wartości długości trwania dźwięku.

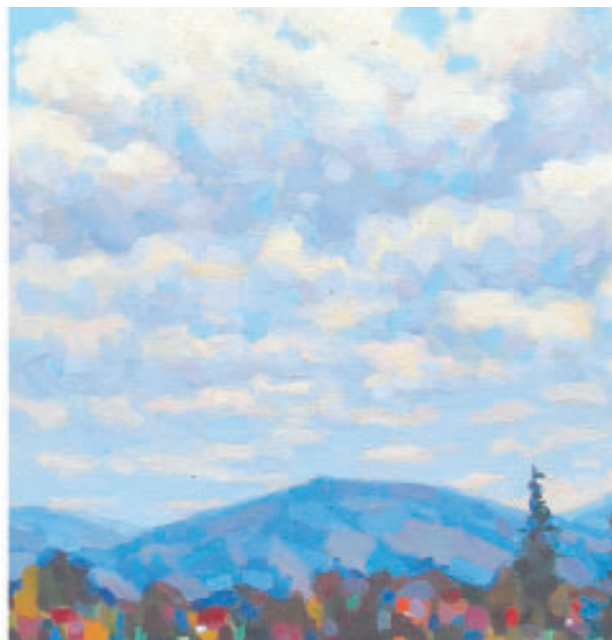
Zbadaj, w jakim rejestrze słyhać głosy twoich bliskich.

4. CHMURKI-CZARODZIEJKI, NIESTRUDZONE PODRÓŻNICZKI

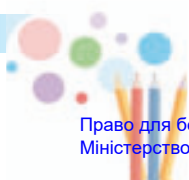
Chmury na jesiennym niebie często zmieniają swoją barwę. Mogą być jasne i błyszczące albo jasnobłękitne, jakby rozmarzone.

Które niebo wywarło na tobie największe wrażenie? Jaki nastrój można odczuć na obrazach? Których kolorów i odcieni jest więcej w obrazach chmur na każdym z pejzaży? Porównaj koloryt.

Zastanów się, gdzie trzeba umieścić linię horyzontu, żeby lepiej pokazać w całej krasie zachmurzone niebo.

Dawno temu żyły wesołe ☁️☁️, które lubiły wędrować, a również tańczyć i śpiewać. Kiedy przygrzewało łagodne ☀️, płynęły one po niebie, płynnie krążąc w tańcu, jak białe 🦢. Jesienią zły wiatr czarodziej zamieniał je w ciemnoszare burzowe ☁️☁️. I wtedy z nich na ziemię spadały jesiennymi łzami chłodne deszczowe ☁️☁️☁️. «Kap-kap, kap...» – śpiewały swoją tęskną piosenkę 🎵.

Ćwiczenie. Barwik i Lasolka eksperymentowali z kolorem niebieskim. Barwik dodawał ciemną farbę, żeby zrobić ponure deszczowe chmury, a Lasolka – białą i różową, i jej chmurki jakby stały się wesejsze. Poeksperymentuj i ty (*gwasz*).

Namaluj kompozycję «Chmurki wędrowniczki», przekaz w niej swój nastrój (*gwasz*).

Wariant 1

Wariant 2

Wymyśl i opowiedz kolegom historię o chmurce. Wykonajcie razem «chmurę słów» – przewodnik po Krainie Sztuki.

5. RYTMY DESZCZU JESIENNEGO

Naciągnę kapelusz na uszy,
powędruję deszczu posłuchać.
Dłużej, kochany deszczyku, krop.
Twa piosenka jest jak balsam dla duszy.

Jaką piosenkę śpiewają dzieci deszczukowi na obrazku – smutną czy wesołą?

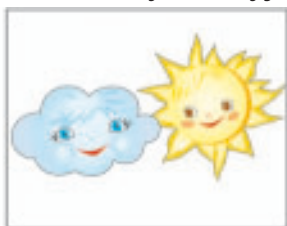

F/a «Kapitoszka», «Deszczyku, deszczyku, polej!» (fragmenty).

W. Kosenko. Deszczuk.

Jak zmienia się charakter i tempo muzyki? Kiedy deszczuk wesoło tańczy, a kiedy – śpiewa zamyśloną piosenkę? Jak kończy się utwór? Znajdź w nutach oznaczenia znaków artykulacyjnych – legato i staccato.

Znaki artykulacyjne (ukr. *штрихи*) – to znaki, które pokazują, jak wykonywać muzykę. – płynnie (legato), – oderwane, oddzielone (staccato).

Zaśpiewaj piosenkę «Deszczyk» (Dodatek nutowy, s. 10).

Zapis nutowy

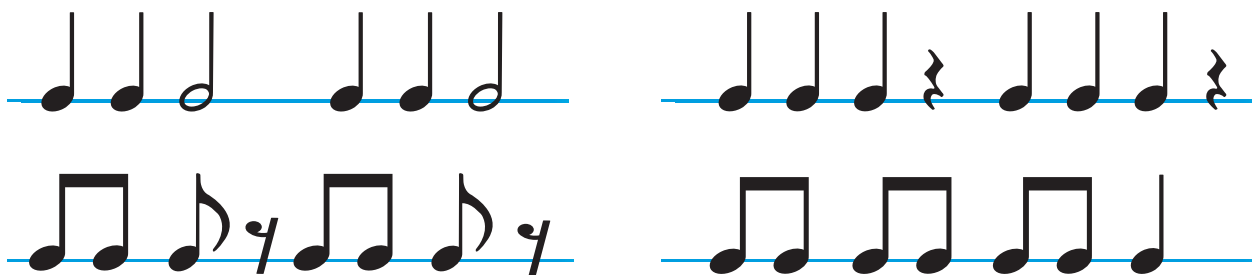
Pauza (укр. пауза) – to tymczasowa przerwa w brzmieniu utworu muzycznego.

Rejestr (укр. реєстр) – dźwięki głosu albo instrumentu, które różnią się wysokością (wysoki, średni, niski).

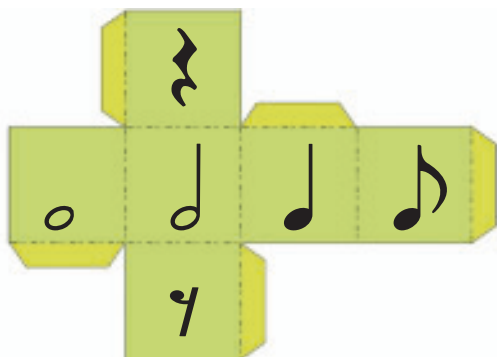
Podobnie jak nuty, pauzy mają różną długość: ćwierćnutowa, ósemkowa. W zapisie nutowym są one oznaczane odpowiednimi znakami.

Przypomnij, czym jest rytm w muzyce. Wykonaj kompozycje rytmiczne «Taniec deszczu jesiennego».

Praca zespołowa. Pomóżcie Lasolce wymyśleć grę z wykorzystaniem czarodziejskiej kostki muzycznej «Długość nut i pauz».

Podczas wypoczynku pograjcie z kolegami w grę «Jaki deszczyk?»: na instrumentach perkusyjnych stwórzcie obrazy dźwiękowe «Wesoły deszczyk» lub «Jesienna ulewa» itp. (zmieniajcie głośność, tempo).

5. RYTMY DESZCZU JESIENNEGO

Jesień bywa nie tylko radosna, jasna, ale również ponura, wilgotna, z cichym zimnym deszczem.

W pejzażach malarze mogą ukazywać deszcz i wiatr, odzwierciedlać ruch. Za pomocą linii, kresek, punktów oraz plam tworzą obrazy w **grafice**.

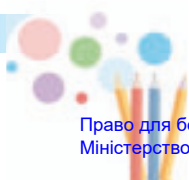

W jaki sposób malarze odzwierciedlili ruch na obrazie? Przedstaw, jak kołysze się drzewo, kiedy wieje wiatr (*pantomima*). Spróbuj ruchami pokazać deszcz (cichy albo ulewę).

E. Morricone. Płacz, wietrze.

Ruch w pejzażu można odzwierciedlić za pomocą kresek. Stosuje się je, żeby namalować deszcz.

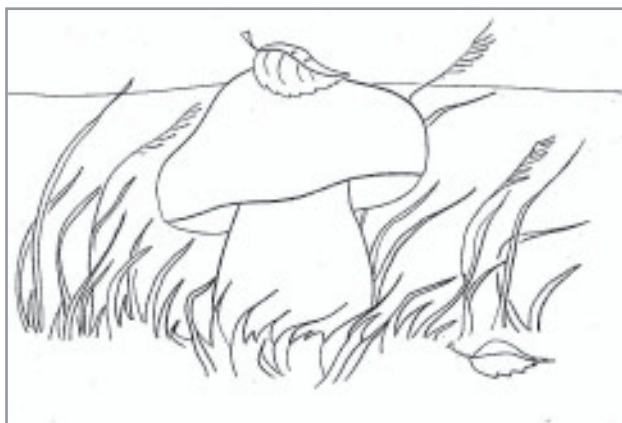
Kreska (укр. штрих) – linia, którą wykonuje się jednym krótkim ruchem ręki.
Znak artykulacyjny (укр. штрихування) – to znak, który pokazuje, jak wykonywać muzykę.

Ćwiczenie-zagadka. Pomóż Barwikowi określić, czy prawidłowo Lasolka przedstawiła w pejzażu ruch wiatru.

Namaluj grzybka w deszczu w wietrzny dzień (*kredki*). Zastanów się, jak trzeba malować deszcz – kreskami prostymi czy ukośnymi.

Zabawa ruchowa. *R. Hrech.* Piosenka o grzybach z serii «Z miłością do dzieci».

Porównaj kreski w plastyce i znaki artykulacyjne w muzyce.

6–7. O CZYM OPOWIEDZIAŁA MARTWA NATURA

Jesień obdarowuje ludzi zdrowymi warzywami i owocami. Mogą one stać się bohaterami obrazów i utworów muzycznych, przedstawień lalkowych i filmów animowanych.

K. Chaczaturian. Balet «Cebulek» (*fragmenty*).

F/a «Cebulek» (*fragment*).

Przypomnij, co to jest balet. W jaki sposób muzyka zobrazowała charaktery postaci z bajki? Porównaj postaci baletu i filmu rysunkowego.

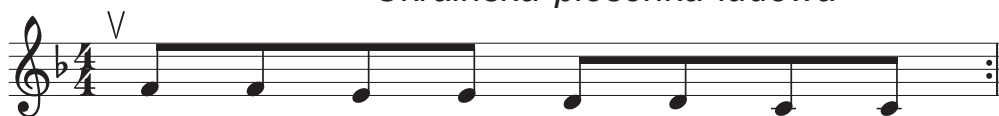

Gra «Ożyw obraz». Wyobraź sobie, że bohaterowie obrazu zaśpiewali. W jakim rejestrze słyszysz głos Dyni, a w jakim – innych postaci?

CHODZI DYNIA PO OGRODZIE

Ukraińska piosenka ludowa

1. Хо - дить гар - буз по го - ро - ду,
пи - та - єть - ся сво - го ро - ду:

«Ой, чи жи - ві, чи здо - ро - ві
всі ро - ди - ці гар - бу - зо - ві?»

2. Обізвалась жовта диня, гарбузова господиня. *Приспів.*
3. Обізвались огірочки, гарбузові сини й дочки. *Приспів.*
4. Обізвалась морковиця, гарбузова сестриця. *Приспів.*
5. Обізвались буряки, гарбузові свояки. *Приспів.*
6. Обізвалась бараболя, а за нею і квасоля. *Приспів.*

Ukraińskie pieśni ludowe, w których śpiewa się o różnych porach roku, nazywamy **kalendarzowo-obrzędowymi**. Są one wykonywane zgodnie z ludowym kalendarzem gospodarskim.

Ukraińska pieśń ludowa «Żniwiarzyk-brzęczyk» w opracowaniu M. Łeontowycza. M. Musorgski. Hopak z opery «Jarmark soroczyński».

Kto wykonuje tę pieśń – solista czy chór? Czy taniec brzmi w wykonaniu jednego instrumentu czy orkiestry? Jaki charakter ma melodia?

Hopak (укр. *гопак*) – ukraiński taniec ludowy.

Pieśni kalendarzowo-obrzędowe (укр. *календарно-обрядові пісні*) – pieśni ludowe, które śpiewa się podczas obrzędów zgodnie z porami roku.

Wyklaszcz rytmy hopaka.

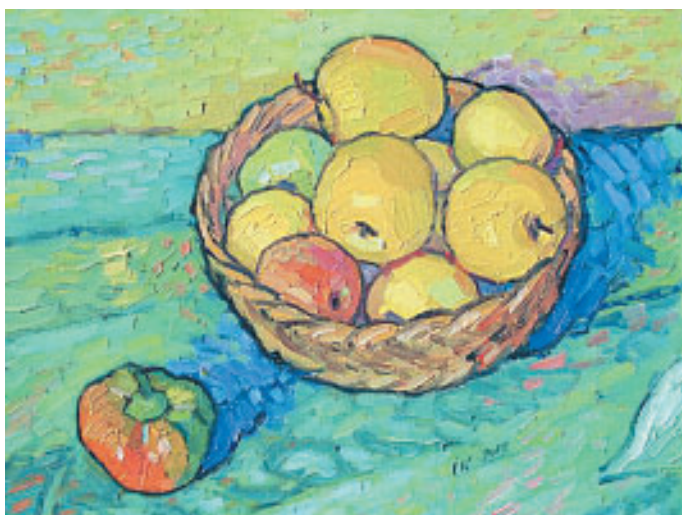

Policz wszystkich «krewnych dyni», o których śpiewa się w piosence. Wraz z kolegami wykonajcie piosenkę z podziałem na role.

6–7. O CZYM OPOWIEDZIAŁA MARTWA NATURA

Zebrane jesienią warzywa, owoce gospodarze zanosili do spiżarni. Zamieniała się ona w prawdziwy obraz martwej natury.

Jeśli widzisz na obrazie kubek kawy na stoliku, lub w karafce jakiś napój, czy różyczkę w wazoniku, albo jakąś wazę z brązu, albo gruszkę, pawia pióra, albo wszystko to od razu – wiedz, że to – Martwa Natura.

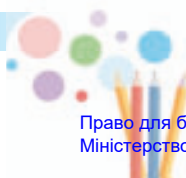
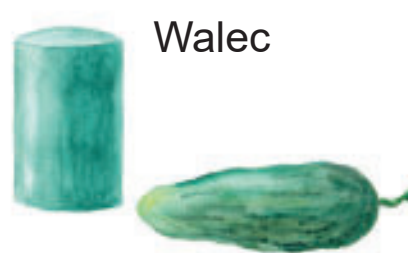
Co przedstawiono na obrazie? W jaki sposób malarka rozmieściła przedmioty martwej natury?

Gra «Ożyw obraz». Pofantazuj i wymyśl domniemaną rozmowę postaci martwej natury, które jakby ożyły i przemówiły.

Martwa natura (укр. *натюрморт*) – to przedstawienie kwiatów, warzyw i owoców, przedmiotów codziennego użytku itp.

W tworzeniu martwej natury ważną rolę odgrywa kompozycja. Główne przedmioty na obrazie tworzą *środek kompozycji*. Każdy przedmiot w martwej naturze ma swój kształt, wielkość.

Namaluj smaczną martwą naturę, która składa się z arbuza i owoców (*akwarela, sól*).

Ulep wesole warzywa. Razem z koleżankami i kolegami z klasy stwórz «martwą naturę» z gwarnej grządki (*plastelina, słone ciasto*). Przeanalizujcie kształt i wielkość warzyw.

Dbaj o swoje zdrowie i stwórz w czasie wolnym żywe i apetyczne «martwe natury» z warzyw i zdrowych ziół. Zapytaj dorosłych, ile kosztują warzywa, które lepiście na lekcji.

8. TROIŚCI MUZYCY

Każdy naród ma swoje wyjątkowe instrumenty muzyczne. We wszystkich zakątkach Ukrainy znani są **troiści muzycy**. Ten zespół ludowy z trzech wykonawców najczęściej składa się ze *skrzypiec*, *piszczałki (fujarki)* i *bębna*. Na Huculszczyźnie dodaje się *cymbały*.

cymbały

Troiści muzycy.

L. Kołodub. Troiści muzycy.

Jakie wrażenia wywołała u ciebie ta muzyka? Czy do takiej muzyki lepiej się śpiewa czy tańczy? Jakie instrumenty słyszałeś? Nazwij, które z nich zostały przedstawione na obrazie.

Zespół (ukr. ансамбль) – wykonanie muzyki przez dwóch lub więcej wykonawców.

Zagadki. Trzej muzycy grali, wszystkie nuty dobrze zagrali.

Leżą – milczą,
dotkniesz – dźwięczą,
weź do rąk –
skomlą.

W lesie wyrzezana,
gładko wyciosana,
wylewnie wybrzmiewa.
Jak się nazywa?

OJ ZAGRAJCIE, GRAJKOWIE

Muzyka A. Filipenko Słowa W. Panczenko

Ой за-грай-те, ду-да-ри-ки, мо-ло-ді гу-цу-ли,

так, щоб та-нець-у- ви-ва-нець по-ло-ни-ни чу-ли.

Za pomocą pantomimy odtwórz grę muzykantów grających na piszczałkach.

Zapis nutowy

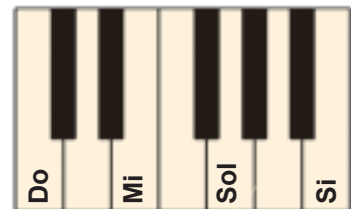
Barwik marzył grać na pianinie jak Lasolka. Więc zapoznała go z mieszkańcami Domku Nut – siostrzyczkami **Do Re Mi Fa Sol La Si**.

Solobrzmiąca **Sol** zamieszkała na drugim piętrze obok . Miniaturowa **Mi** wybrała pierwsze piętro. A jeszcze jedna siostrzyczka silna **Si** lubiła wysokość i dlatego mieszkała na trzecim piętrze, bliżej słońca. Dla dobrej **Do** stworzono dodatkową krótką linijkę.

Niedługo poznasz zakończenie tej bajki...

A tak te nuty rozmieściły się na klawiaturze:

Gra. Przeczytaj słowa, gdzie ukryły się nuty:

 mek, ko n, para ka, tak .

8. TROIŚCI MUZYCY

Gościnne Karpaty oczarowują pięknem gór i przepięknymi melodiami. Żadne święto huculskie nie może się odbyć bez wesołej muzyki, którą wykonuje się na różnych instrumentach ludowych.

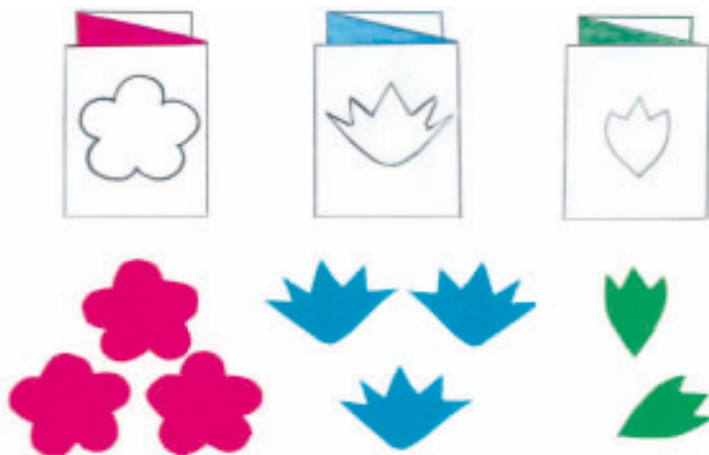

Przypatrz się, jak zostały na obrazie ozdobione instrumenty ludowe, stroje, góry, drzewa itp. Przyjrzyj się, jak zostały ozdobione ukraińskie instrumenty ludowe.

Ćwiczenie. Wytnij za pomocą szablonów różne formy. Pofantazuj i ułóż z nich obrazy do aplikacji.

Za pomocą różnych technik plastycznych stwórz obrazek, którym można przyozdobić instrument ludowy cymbały.

Wariant 1 (stemplowanie)

Wariant 2 (aplikacja)

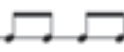

W czasie wolnym posłuchaj legendy o troistych muzykach.

9. JAK PISZCZAŁKA STAŁA SIĘ FLETEM

Żyła sobie Piszczątka , która grała pioseneczki i marzyła o zostaniu artystką. Pewnego razu jej grę usłyszał Mistrz . Odkrył on przed nią sekrety abecadła muzycznego i nauczył dobrych manier. była utalentowaną i pilną uczennicą. Szybko opanowała grę z . Wtedy ubrał ją we wspaniałą srebrną suknię i zaproponował występ na koncercie. Melodię podchwyciły . Po głośnych oklaskach powiedział: «Jak cudownie brzmiał flet !». W ten sposób stała się . Jej głos się zmienił, a marzenie się spełniło.

Każdy instrument muzyczny ma swój wyjątkowy głos – tembr, barwę.

Tembr (укр. *тембр*) – barwa brzmienia głosu człowieka albo instrumentu muzycznego.
Rytm (укр. *ритм*) – następujące po sobie krótkie i długie dźwięki w muzyce; powtórzenie albo następowanie po sobie kilku elementów w malarstwie, przede wszystkim w ornamentyce.

W. Kyrejko. Gra Łukasza z opery «Pieśń lasu» (*piszczałka*). J. S. Bach. Scherzo (*flet*).

Porównaj brzmienie piszczałki i fletu. Która melodia jest wokalna, a która taneczna? Wyobraź sobie muzykę, która «wybrzmiewa» z obrotu.

Zapis nutowy

Zajrzyjmy do Domku Nut. Lasolka wytłumaczyła Barwikowi, że nuty pisze się na linijkach i między nimi.

Między pierwszym i drugim piętnem domku nut zamieszkała fantastka **Fa**.
Lazurowa **La** schowała się między drugim i trzecim piętnem.

Re zamieszkało pod pierwszą linijką.

Śpiewając i grając, w przyjaźni żyją nutki-siostrzyczki w swoim domku.

A tak te nowe nuty umieszczono na klawiaturze:

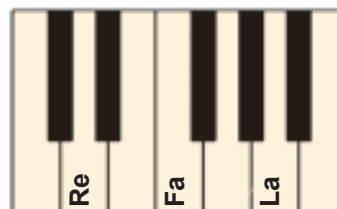

Gra. Przeczytaj słowa, gdzie ukryły się nuty:

rby, lka, klama.

Stwórz śpiewki z podanych nut. Dla Lasolki zaimprovizuj melodię na nutach *do, mi, sol*, a dla Barwika – na *re, fa, la*.

Ja malutka dziewczynka, tak jak w polu koniczynka,
na skrzypczkach gram i piosenkę śpiewam.

Ja malutki chłopiec, wyszedłem na kopiec,
na piszczalce gram i piosenkę śpiewam.

Zaśpiewaj piosenkę «Kolorowa gama» (Dodatek nutowy, s. 109).

Nazwij obrazki. Jakie nuty «ukryły się» w słowach?

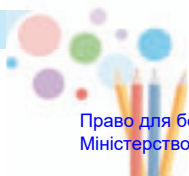
9. JAK PISZCZAŁKA STAŁA SIĘ FLETEM

Malarze odzwierciedlają piękno przyrody, uczucia ludzkie za pomocą koloru, linii, kształtów, plam. Mogą również napędzać swoje obrazy muzyką.

Znajdź na obrazie różne wyraźne linie (*prosta*, *łamana*). Obwiedź je palcem. Wyobraź sobie, jaką melodię może wykonywać młodzieniec.

Linia, kreska, punkt, plama – podstawe elementy wyrazistości grafiki.

Popatrz, w jaki sposób malarka za pomocą kolorowych linii, kropek, kresek przedstawiła śpiew ptaków.

Przełącz za pomocą kolorowych linii delikatną melodię fletu albo głośne dźwięki bębna (*flamastry*).

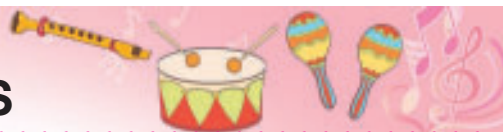
Wariant 1

Wariant 2

Pofantazuj, jak można za pomocą kolorowych linii przedstawić melodie, wykonane na innych instrumentach.

10–11. KAŻDE ZWIERZĘ I PTAK W BAJCE MA SWÓJ GŁOS

Powędrujemy do niezwykłej – symfonicznej – bajki «Piotruś i Wilk» kompozytora Sergiusza Prokofiewa. Bohaterów tej bajki «przedstawiają» instrumenty muzyczne. Tak więc bajka rozpoczyna się...

Wczesnym rankiem Piotruś wyszedł na łąkę.

Temat głównego bohatera Piotrusia wykonuje grupa instrumentów **smyczkowych** w orkiestrze: *skrzypce, altówki, wiolonczela, kontrabasy*. Chłopiec idzie, jakby podśpiewując melodię.

skrzypce

altówka

wiolonczela

kontrabas

...W trawie siedział Ptaszek i ćwierkał. Obok w kałuży pływała Kaczka.

Melodia Ptaszka (*flet*) jakby trzepocze wysokimi dźwiękami. W temacie Kaczki (*obój*) odczuwana jest niezgrabność jej kroku.

flet

obój

...Piotruś zauważył, że za Ptaszkiem skrada się Kotek.

«Uważaj!» – wykrzyknął chłopiec, i Ptaszek natychmiast poleciał na drzewo. Wyszedł Dziadek. Był zagniewany, że Piotruś wyszedł z podwórka: «Co będzie, jak z lasu przyjdzie Wilk?..»

Urywana melodia Kotka brzmi w niskim rejestrze (*klarnet*). Kotek jakby się skradał na swoich aksamitnych łapkach, raz za razem zamierając.

Temat muzyczny Dziadka (*fagot*) przedstawia jego charakter i osobliwości nieśpiesznego poruszania się.

klarnet

fagot

S. Prokofiew. Bajka symfoniczna «Piotruś i Wilk» (tematy Piotrusia, Ptaszka, Kaczki, Kotka, Dziadka).

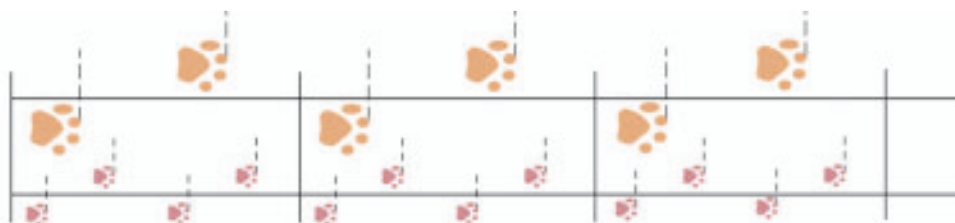

Wyobraź sobie, że wykonawcy pomylili instrumenty. Czy można przekazać muzykę Dziadka grą na flecie?

W bajce muzycznej tematy Ptaszka, Kaczki, Kotka i Dziadka wykonywały instrumenty **dęte drewniane**, do których należą: flet, obój, klarnet i fagot.

Zaśpiewaj piosenkę «Kotek-koteczek» (*Dodatek nutowy, s. 108*). Razem z kolegami pofantazjujcie i wykonajcie rytm kroków kotka i kociąt.

Zbadaj: jakie temby (jaką barwę dźwięku) mają twoi ulubieńcy – zwierzęta domowe.

10–11. KAŻDE ZWIERZĘ I PTAK W BAJCE MA SWÓJ GŁOS

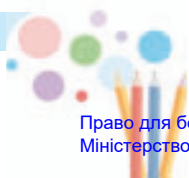
Barwik, wysłuchawszy bajki symfonicznej, postanowił namalować ptaszka i kotka, których muzyka spodobała mu się najbardziej. Można ich namalować jednym kolorem. W tym celu szablon trzeba całkowicie pokryć ciemną farbą na jasnym tle. Albo na odwrót – jasną sylwetkę wykonać na ciemnym tle. Taka praca nazywa się *sylwetkową*.

Porównaj malarskie, rzeźbiarskie i sylwetkowe obrazy zwierząt.

Sylwetka (укр. *силует*) – to jednobarwne przedstawienie przedmiotu, obwiedzione konturem.

Stwórz sylwetkową kompozycję «Chrońcie ptaki!».

Wariant 1

Wariant 2

Wykonaj postać kota (*kasza, klej*).

Wariant 1

Wariant 2

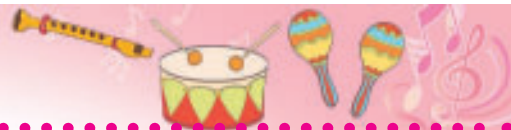

Zapytaj dorosłych o ptaki z Czerwonej Księgi Ukrainy. Opowiedz, jak pomagasz zimą ptakom.

Wymyśl grę ruchową pantomimę, w której kot będzie głównym bohaterem. Pograj razem z kolegami w tę grę na przerwie.

12. KAŻDE ZWIERZĘ I PTAK W BAJCE MA SWÓJ GŁOS

Bajki o przygodach Piotrusia ciąg dalszy...

...Niedługo potem pojawił się ogromny Wilk. Piotruś zdecydował, że go pojmie. Nagle z lasu wyszli Myśliwi. Szli po śladach Wilka i strzelali ze strzelb.

Temat straszego Wilka kompozytor «powierzył» trzem *waltorniom* – instrumentom **dętym blaszanym**. Ich groźne wycie na tle złowieszczego dudnienia instrumentów perkusyjnych ukazuje Wilka jako niebezpiecznego drapieżnika.

Marsz mężnych Myśliwych nabiera charakteru bojowego dzięki rytmom instrumentów **perkusyjnych**: *bębna, tamburyna* i *talerzy*. Wystrzały strzelb przedstawiono za pomocą grzmotu *kotłów* i bębnow.

Waltornia

Kotły

Bęben

Tamburyn

Talerze

S. Prokofiew. Bajka symfoniczna «Piotruś i Wilk» (tematy Wilka, Myśliwych).

Podczas brzmienia muzyki pokazuj rękami «grę» na waltorni i instrumentach perkusyjnych.

...Piotruś krzyknął do Myśliwych: «Nie trzeba strzelać, już pojaliśmy Wilka! Pomóżcie odwieźć go do zoo».

Bajka kończy się zwycięskim marszem wszystkich jej uczestników.

S. Prokofiew. «Piotruś i Wilk» (*final*).

Jaki temat brzmi w finale bajki? Jaki charakter ma muzyka? Czym różni się marsz Myśliwych od finałowego marszu całej bajki? Przypomnij, jak nazywamy człowieka, który kieruje orkiestrą. Wyobraź sobie, że ty kierujesz (dyrygujesz) finałem bajki symfonicznej S. Prokofiewa. Pokaż to ruchami rąk.

Otóż, bajka muzyczna pomogła nam poznać brzmienia głównych grup instrumentów orkiestry symfonicznej – smyczkowych, dętych i perkusyjnych.

Siedem sióstr, nut jak lale,
utworzyły piękną Skalę.
Nutki w górę, w dół latają,
pięter swoich tak szukają.
Na linijkach posiadały,
z Pięcioliną się poznały.

Zapis nutowy

Samodzielnie zbadaj znaczenie słowa *final* w muzyce i sporcie.

Orkiestra symfoniczna (ukr. *симфонічний оркестр*) – grupa muzyków, która składa się z wykonawców grających na instrumentach smyczkowych, dętych i perkusyjnych.

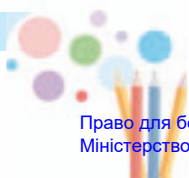
12. KAŻDE ZWIERZĘ I PTAK W BAJCE MA SWÓJ GŁOS

Akcja bajki S. Prokofiewa miała miejsce w lesie. Muzyka odtwarzała charakterystyczne brzmienia bohaterów dzięki różnym brzmieniom. A malarze i malarki nadają wyrazistości bajkowej akcji za pomocą ciekawych kształtów i kolorów – ciepłych, zimnych, jasnych, ciemnych.

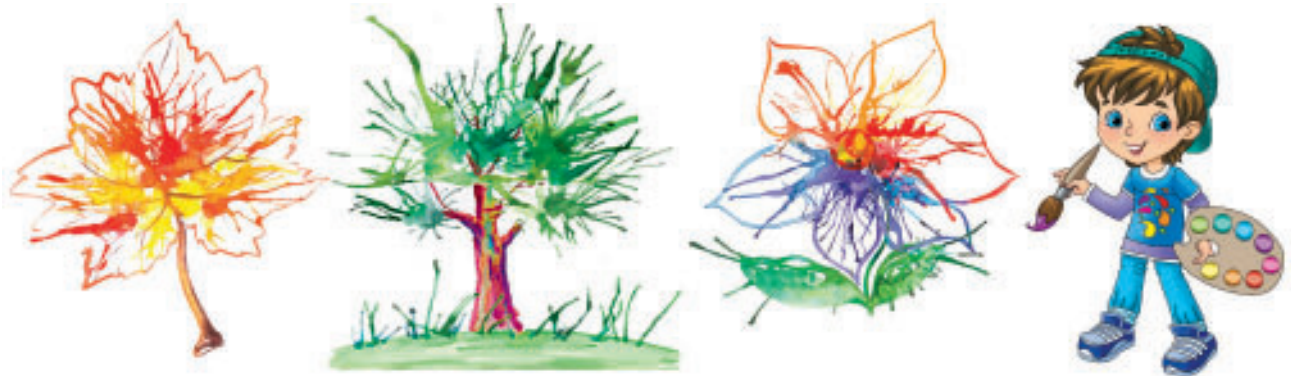

Co niezwykłego widzisz w przedstawieniu lasu? Czy można go nazwać bajkowym, czarującym, tajemniczym? Nazwij kolory, którymi namalowano bajkowy las? Wymyśl ciekawą historię, wykorzystując obraz.

Ćwiczenie. Barwik stworzył listek, drzewo i kwiatek sposobem rozdmuchiwania plam. Poćwicz i ty tę technikę malowania roślin (akwarela, słomka do soku).

Namaluj bajkowy las, rozdmuchując plamy (akwarela, słomka do soku).

Zbadaj, które kolory masz w swoim komplecie farb. Zastanów się, jak zrobić by były jaśniejsze albo ciemniejsze.

13–14. ŚWIĘTA ZIMOWE

Na dworze zima. Zbliża się wiele świąt: Boże Narodzenie, Nowy Rok i, oczywiście, – Świętego Mikołaja, na które czekają wszystkie dzieci. Na Boże Narodzenie dzieci chodzą po kolędzie. Chodzą one z gwiazdą od domu do domu i śpiewają. Na Nowy Rok śpiewają szczedriwki, składają sobie nawzajem życzenia dobra, pokoju, zrozumienia i zdrowia.

A. Vivaldi. Zima. Z cyklu «Cztery pory roku».

Ukraińskie kolędy i szczedriwki: «Stary rok mija», «Nowa radość nastała», «Szczedryk» i inne (do wyboru).

Scharakteryzuj wybrane utwory. Porównaj nastrój zimowy w muzyce i na obrazie. Wyobraź sobie, że jesteś w grupie kolędników. Zaśpiewaj razem z nimi znane ukraińskie pieśni.

F/a «Boże Narodzenie», f/f «Kevin sam w domu» (fragment «Szczedryk»).

OJ KTO MIKOŁAJA LUBI

Ukraińska pieśń ludowa

V Піднесено

Ой хто, хто Ми-ко - ла-я лю - бить,
ой хто, хто Ми-ко - ла-ю слу - жить,

то - му Свя-тий Ми-ко-лай, Ми - ко - ла - ю!
У всяк час до - по-ма-гай.

JINGLE BELLS (DZWONIAŁ DZWONKI)

Muzyka i słowa J. Pierpont

Jin-gle bells, jin-gle bells, jin-gle all the way. O what fun it is to ride in a

one-horse o - pen sleigh one-horse o - pen sleigh.

Stwórz rytmiczny akompaniament do pieśni na instrumentach perkusyjnych. Wykonaj solo albo w zespole z nauczycielem (nauczycielką).

Dowiedz się, kto przynosi dzieciom bożonarodzeniowe prezenty w innych krajach.

13–14. ŚWIĘTA ZIMOWE

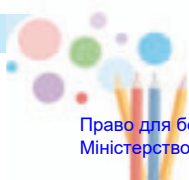

Mróz «rozmalowuje» okienka swoimi dziwnymi wzorami. Malarze, obserwując to niesamowite zjawisko przyrody, przenoszą je na swoje obrazy.

Jak na obrazie przedstawiono drzewa? Przypomnij sobie namalowane na oknach lodowe wzory. Czy udało się malarce oddać urok wzorów mistrza-mrozu?

Przyjrzyj się smacznym Mikołajkom, które ozdobili Lasolka i Barwik. Czy przypominają ci zimowe wzory na oknie?

Stwórz ramkę na zdjęcia z obrazkami lodowych wzorów (*kredka świecowa i farby akwarelowe*).

Wytnij bożonarodzeniową wycinankę – aniołka (*papier*).

Wycinanka (ukr. *вигинанка*) – to ozdoba, wycięta z białego lub kolorowego papieru.

Obejrzyj lodowe wzory na oknie, kształty śnieżynek i lodowych sopli. Co one ci przypominają? Pofantazuj. Razem z kolegami stwórz i ozdób bożonarodzeniowy lapbook.

Sprawdź swoje osiągnięcia

Zadania Lasolki

1. Quiz muzyczny «Przypomnij sobie piosenki i je wykonaj».

2. Które z tych utworów instrumentalnych można włączyć do programu muzyki pastoralnej (sielankowej)?

W. Kosenko. Deszczyk

M. Czemberzi. Chmurka

M. Musorgski. Hopak

J. S. Bach. Scherzo

3. Nazwij instrumenty, które «udźwiękowały» postaci bajki symfonicznej S. Prokofiewa «Piotruś i Wilk». Do jakiej grupy instrumentów one należą?

4. Dobierz spośród wysłuchanych utworów muzycznych i filmów animowanych muzykę relaksacyjną, jak również muzykę do porannej gimnastyki.

Zadania Barwika

1. Jak nazywamy obrazy przedstawiające krajobrazy?
2. Wybierz spośród przedstawionych obrazów pejzaż i martwą naturę.

3. Znajdź wśród obrazów sylwetki.

4. Co to jest wycinanka?

Zadania Lasolki i Barwika

1. Jak rozumiesz słowo «znak artykulacyjny» i «kreska» w sztuce?
2. Pogrupuj słowa do dwóch skrzyń sztuki. Które słowo jest niepotrzebne?

kompozycja tempo

sylwetka orkiestra

zespół film animowany

pejzaż nuty

brzmienie martwa natura kolorystyka

3. Dobierz do muzyki sielankowej odpowiednie do nastroju obrazy spośród ilustracji zamieszczonych w podręczniku.

P. Czajkowski. Pieśń jesienna

A. Vivaldi. Zima

4. Które rodzaje sztuki zostały połączone w filmie animowanym?

II. KOŁOROWY JĘZYK PRZYRODY

15. ETIUDY ZIMOWE

Z niecierpliwością czekaliśmy na zimę-czarodziejkę!

Zimowe piękno można nie tylko zobaczyć, ale i odczuć w dźwiękach muzyki. W taki sposób przedstawiają ją kompozytorzy, którzy tworzą «pejzaże muzyczne».

F. Liszt. Młodzieńcza etiuda nr 12 «Zamieć».

Jaki nastrój towarzyszył ci podczas słuchania muzyki? Czy była ona szybka, czy wolna? Na jakim instrumencie wykonano utwór? Wymyśl ruchy i wykonaj etiudę choreograficzną «Zamieć» pod akompaniament muzyki.

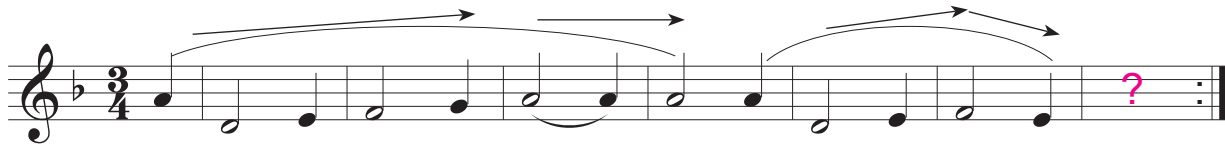

Etiuda (укр. *етюд*) – utwór o charakterze dydaktycznym dla doskonalenia techniki gry.

Wykonaj śpiewkę zgodnie ze znakami artykulacyjnymi. Wymyśl jej zakończenie. Jaki taniec przypomina ci jej melodia?

Ле-тять - ле-тять сні- жин - ки на по - ле ліс і сад.
 Ве-се - лий свій та - но - чок тан-цю - є сні - го - пад.

Zapis nutowy

Melodia w zapisie nutowym składa się z *taktów*. Ich wielkość określa *metrum* – cyfry, które są umieszczone obok klucza.

Wykonaj etiudy rytmiczne (solo i w zespole). Która z nich przypomina rytm śnieżynek? Znajdź pauzy w zapisie nutowym.

Three rhythmic exercises are shown on a staff. The first is in 2/4 time with a drum icon. The second and third are in 3/4 time with tambourine and triangle icons respectively.

Barwik wyobraził sobie, że jest kompozytorem. Zastanów się, czy prawidłowo dobrał instrumenty muzyczne do wykonania utworów «Zamieć» i «Zimowe sny».

W czasie gimnastyki porannej wykonuj etiudy choreograficzne. Improvizuj ruchy odpowiednio do charakteru muzyki.

15. ETIUDY ZIMOWE

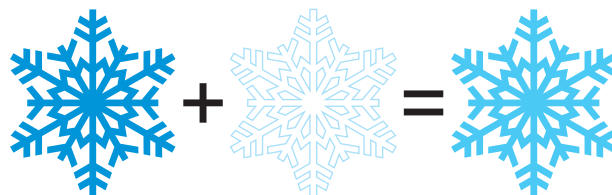
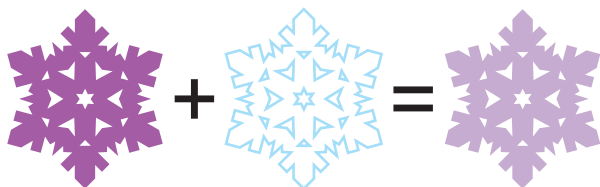

W słoneczny zimowy dzień śnieg pobłyskuje i mieni się różnymi kolorami. Kiedy słońce zachodzi – kolory nabierają innych odcieni.

Jaki dzień przedstawiła malarka – słoneczny czy pochmurny? Jakie kolory i odcienie wykorzystwała?

Zbadaj, w jaki sposób powstają różne odcienie koloru.

Namaluj kompozycję «Etiudy zimowe» (kredki świecowe i farby akwarelowe). Wykorzystaj różne odcienie kolorów.

Wariant 1

Wariant 2

Wymyśl i przedstaw historię obrazkową o wędrownkach wesołej śnieżynki, wymyśl dla niej imię.

16. ZAINTERESOWANIA ZIMOWE I SPORT

Zima – cudowna pora roku! Dla dzieci jest to czas wesołych zabaw, kiedy można nie tylko czerpać przyjemność, ale również wzmocnić swoje zdrowie.

Nasi przyjaciele również uprawiają różne dyscypliny sportowe. Barwik uwielbia gry sportowe pełne energii i szybkości. A Lasolka lubi te, w których może rozwinąć naturalną grację i muzykalność.

Przypomnij, które rodzaje sportu łączą w sobie sport i sztukę. Które z nich można nazwać «tańcami na lodzie»? Wskaż na ilustracjach zainteresowania sportowe Lasolki i Barwika.

W. Kosenko. Skakanka.

Jaką rolę spełnia rytm i tempo w odzwierciedleniu ruchu w utworze muzycznym?

SPORTOWA ZIMA

Muzyka W. Soroka Słowa R. Obszarska

1. Скрізь роз-ва-ги-за-бав-лян-ки і на лижах, і на сан-ках

ми з'їжджаємо із гір-ки, всю-ди сміх лу-на-є дзвін-ко. Ве-

се-ла зи-ма, спортивна зима на-си-пала снігу у нашім дворі. І

ра-діс-но нам, і весело нам, а білі сніжинки кружляють вгорі.

2. Бабу сніжну ми зліпили,
Ніс із моркви причепили,
Ну, а щоб не мерзли ніжки –
Стали дружно грати в сніжки.

Приспів.

Znajdź w zapisie nutowym piosenki długość nut, które znasz.

Dbając o zdrowie, trzeba codziennie się gimnastykować, uprawiać sport. Ale żeby robić to z przyjemnością, wymyślono *aerobik* – różne ćwiczenia fizyczne (marsz, bieg, skoki itp.), które wykonuje się do muzyki.

Wykonaj «Tańce-zagrzewańce», ruszając się w rytm muzyki.

W czasie wolnym dobierz muzykę do ćwiczeń z aerobiku.

16. ZAINTERESOWANIA ZIMOWE I SPORT

Hokej, piłka nożna, jazda figurowa na lodzie, tenis – wszystkim tym i innym dyscyplinom sportowym malarze dedykują swoje płótna. Przecież tyle w nich emocji, piękna ruchu ludzkiego ciała! Różne rodzaje sportu przedstawione są również w reliefach na medalach sportowych.

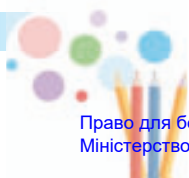

Co rozgrywa się na obrazach? Jakich sportowców przedstawili malarze? Jakie emocje wzbudzają te dzieła sztuki?

Przyjrzyj się, jakie dyscypliny sportowe przedstawiono na reliefach.

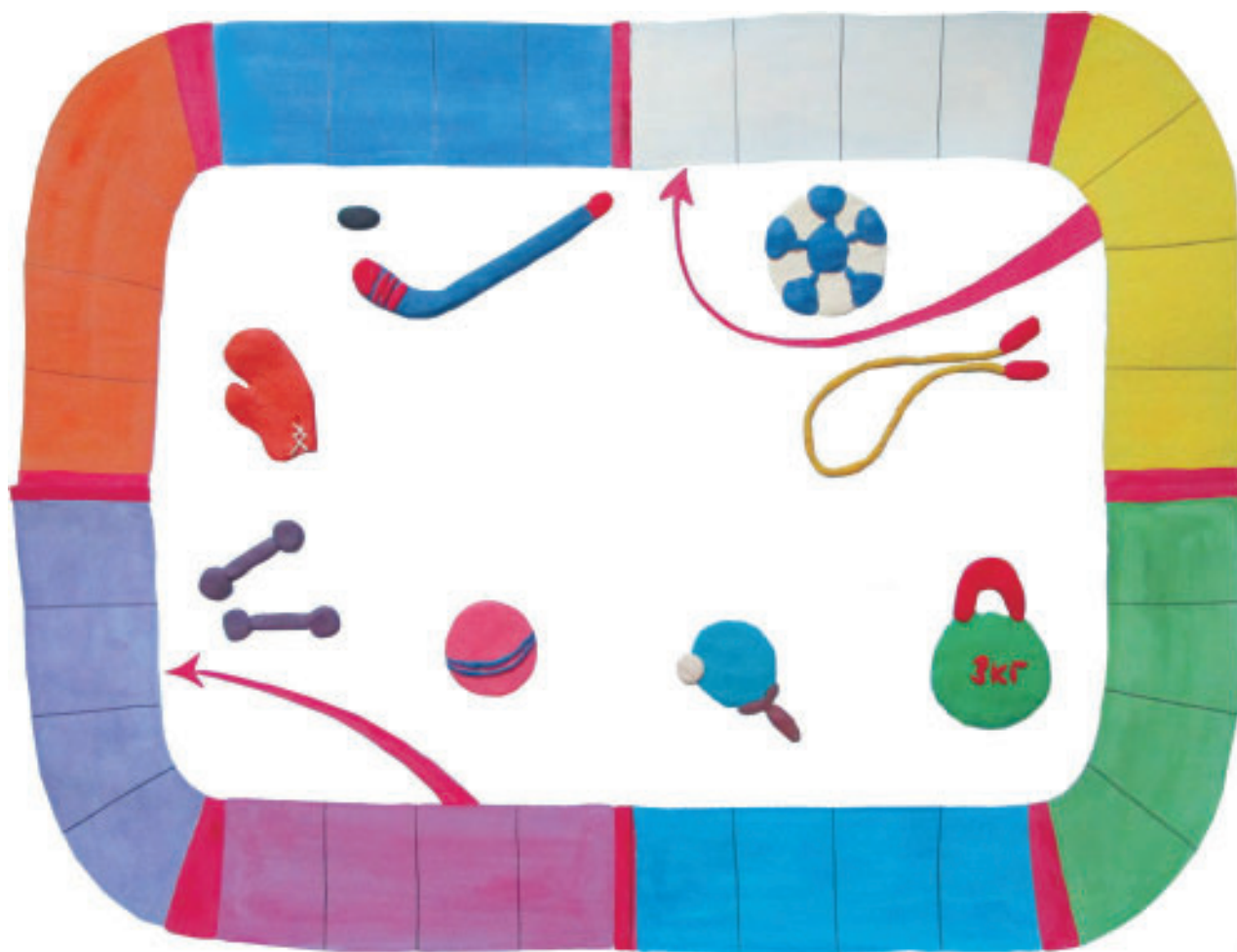
Relief (płaskorzeźba) (ukr. *рельєф*) – rodzaj rzeźby, wykonanej na płaszczyźnie.

 Rozpoznaj w sylwetkach nazwy dyscyplin sportowych.

Praca zespołowa. Razem z kolegami wykonaj grę planszową «*Na szczyty sportu*». Namalujcie pole do gry (*gwasz*), zróbcie sprzęty sportowe (*plastelina*) odpowiednio do wybranej dyscypliny sportowej.

Wymyślcie razem zasady gry. Zróbcie medale dla zwycięzców (*tektura, folia aluminiowa*).

17. KARNAWAŁ ZWIERZĄT

Dzisiaj wszystkich zapraszamy na karnawał muzyczny! To święto z wesołymi pomysłami, przebieraniem się w kolorowe stroje, śpiewami i tańcami.

Kompozytor Camille Saint-Saëns stworzył fantastyczny karnawał muzyczny. Jego bohaterami są zwierzęta, które popisują się swoją siłą, zwinnością i pięknem, czasem – psotą.

Zagadka

Dziwiła się dziatwa:
czy to zwierz, czy góra?
Jak on pije, jak on je?
Przecież po to ma trąbę!

C. *Saint-Saëns*. Cykl «Karnawał zwierząt».
Słoń. Marsz królewski Lwa.

Porównaj te utwory. Kto je wykonuje? Brzmienie jakich instrumentów muzycznych poznasz? W jakim rejestrze brzmiała muzyka? Jaki jest charakter Lwa – groźny czy łagodny?

Przypomnij sobie film animowany, w którym bohaterami są zwierzęta. W jaki sposób przedstawiono ich charaktery?

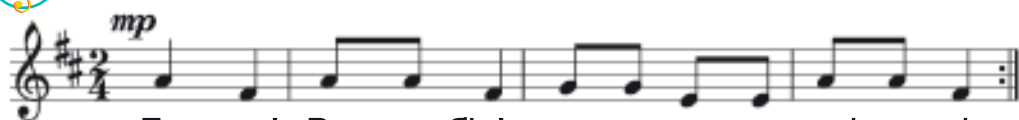

F/a «Lis Mykyta», «Król Lew» itp. (*fragmenty*).

Wykonaj śpiewkę.

«Гав, гав! Вже о- бід!» – гав-ка пе-сик з-під во-ріт.
«Няв, няв! – кіт ска - зав, – знов я ми-ші не спій-мав!»

LWIAТКО

Музыка *W. Hrebenuk* Слова *N. Iwaniuk*

Весело

1. Я б хо-див до зо-о-пар-ку ма-ло не що-дня,

бо спо-до-ба-ло-ся ду-же ме-ні ле-ве-ня. *Приспів:* Ле-ве-нят-ко,

ле-ве-нят-ко, ле-ве, ле-ве-нят-ко, я візь-му те-

бе з со-бо-ю, як до-зво-лить тат-ко.

2. Я не хочу цуценятко й сіре кошеня,
Бо подобається дуже мені левеня. *Приспів.*
3. Я не буду шоколаду вимагати щодня,
Якщо купить мені татко руде левеня. *Приспів.*

Jak trzeba wykonywać tę piosenkę: głośno czy cicho, szybko czy wolno? Według uznania, klaszcząc, wykonaj rytmiczny akompaniament do refrenu.

Jaką muzykę można stworzyć do «Karnawału zwierząt domowych»?

17. KARNAWAŁ ZWIERZĄT

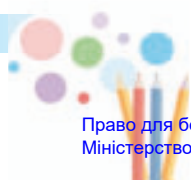

Malarze malują zwierzęta, ptaki, owady i ryby, różne z wyglądu i charakteru. Takie obrazy nazywamy **animalistycznymi**.

Obserwować zwierzęta możemy w rezerwach, w których żyją one w warunkach naturalnych.

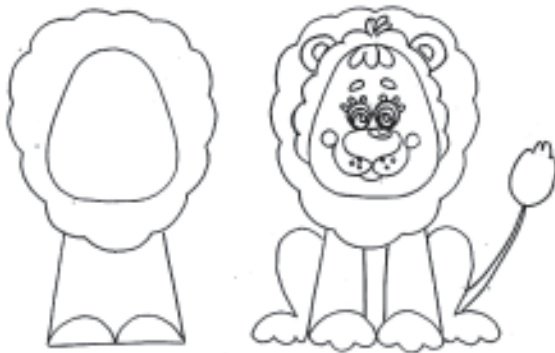
Jakie zwierzęta, przedstawione na obrazie, poznajesz?

Namaluj wesołe lwiątko albo rozmarzonego słonika (*kredki, flamastry*). Wybierz format kartki papieru: poziomy albo pionowy.

Wariant 1

Wariant 2

Razem z kolegami zbierz ciekawą informację o zwierzętach małej ojczyzny (zdjęcia, informacje itp.).

Obraz animalistyczny (*укр. анімалістичне зображення*) – wizerunki zwierząt.

18. KARNAWAŁ PTAKÓW

Karnawał zwierząt trwa dalej... Dzisiaj na karnawale muzycznym zaprezentują się ptaki.

C. *Saint-Saëns*. Cykl «Karnawał zwierząt». Kogut i kury. Kukułka w głębi lasu. Łabędź.

Scharakteryzuj muzykę utworów. Porównaj brzmienie instrumentów muzycznych, które «opowiedziały» o ptakach. Czy można muzykę kukułki wykonywać na wiolonczeli, a łabędzia – na bębnie?

C. *Saint-Saëns*. Cykl «Karnawał zwierząt».

Nazwij instrumenty, które wykonują muzykę ptaków w cyklu C. Saint-Saënsa.

klarnet

pianino

wiolonczela

Wariant 1. Odgadnij zagadki muzyczne, wykonaj je zgodnie z zapisem nutowym z odpowiednimi znakami artykulacyjnymi.

Сі-ла пташка на дубку, за-ве-ла сво-є «Ку-ку».

Білосніжна гарна птиця, горда, ніжна, як цариця.

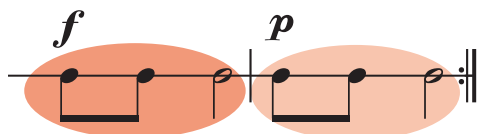
Wariant 2. Wymyśl zakończenie melodii zagadki.

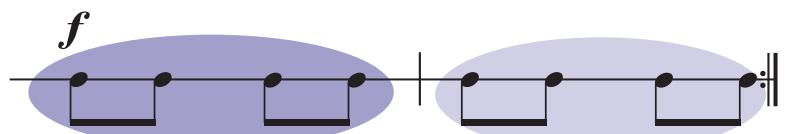
На по-двір'ї хо-дить птах і спі-ває по скла-дах.

Gra «Echo».

Ку - пі - ку ку - пі - ку.

Ку - ку, ку - ку ку - ку, ку - ку

Wyobraź sobie, że jesteś ptakiem, który wykonuje fantastyczny taniec do muzyki. Pokaż jego ruchy rękami – «skrzydłami». Spróbuj pobawić się w teatr cieni.

18. KARNAWAŁ PTAKÓW

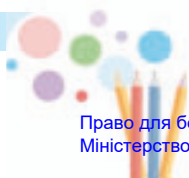

W cudownym świecie bajki
lecą dziwne barwne ptaki,
Lecą wolne w blasku słońca,
a śpiew ich słyszać bez końca.

Jak ciekawie jest obserwować ptaki. Zdziwiają nas one swoim śpiewem, jaskrawym upierzeniem, płynnością ruchów. Są one prawdziwą ozdobą przyrody.

W jaki sposób malarze rozmieścili żurawie, sikorkę i czaplę w kompozycjach? Czym wypełnili przestrzeń wokół ptaków? Wyznacz na obrazach środek kompozycji. Dowiedz się, jakie inne ptaki są wpisane do Czerwonej Księgi Ukrainy. Przyjrzyj się, jak one wyglądają.

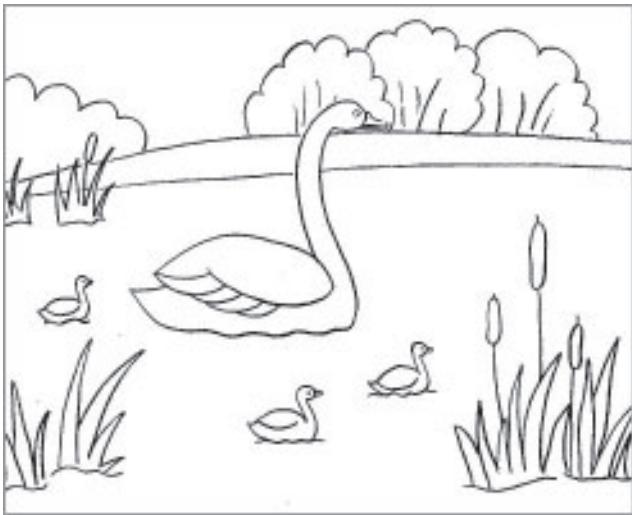

Ćwiczenie. Poćwicz malowanie ptaków (ołówek).

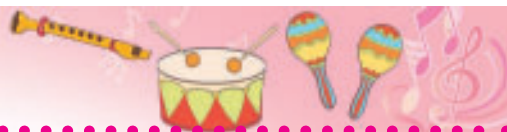
Wykonaj stronę Czerwonej Księgi z rysunkiem ptaka (akwarela, gwasz).

Razem z kolegami stwórz lapbook. Wykorzystaj zebrane materiały o zwierzętach swojej małej ojczyzny.

19. PODRÓŻ DO DALEKICH KRAJÓW

A oto nowy bohater karnawału muzycznego z dalekiej zamorskiej Australii. Właśnie tam żyją dziwne zwierzęta, które noszą swoje dzieci w torbach na brzuchu. Są to – kangury.

A jeszcze w przybrzeżnych wodach Australii mieszkają najbardziej kolorowe ryby na świecie.

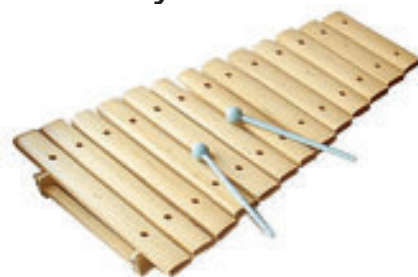
W utworze «Akwarium» C. Saint-Saëns oddaje perły barw wodnych za pomocą fletu, fortepianu, ksylofonu i rzadkich instrumentów **klawiszowych** – *czelesty* i *fisharmonii*.

C. Saint-Saëns. Cykl «Karnawał zwierząt». Kangur. Akwarium.

W jaki sposób muzyka oddała charakter kangura? Jakie ryby wyobrażasz sobie w akwarium?

ksylofon

fisharmonia

czelesta

KANGUR

Muzyka W. Hrebeniuk Słowa E. Satałkina

1. Ой, від смі- ху я ум- ру, див-ля- чись на кенгу-ру!
Ще не ба-чив я в жит- ті рюк-за- ка на жи-во-ті.

Приспів:

Ой, зві-ря-та, ой, зві-ря-та, ви смішні, мов не-мов-ля- та.

W dalekich krajach żyją również inne zwierzęta i ptaki, na przykład te.

Żółw:

Jestem wolny, ociężały,
noszę domek bardzo mały.

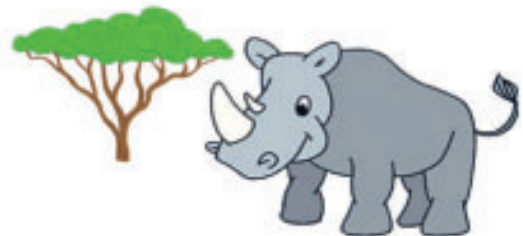
Małpka:

Na drzewie się bawię
i do góry skaczę,
czepiam się, wykrzywiam,
na ogonku kiwam.

Nosorożec:

Jestem gruby i niezgrabny,
trochę smutny, trochę fajny,
moja głowa – jednorożec,
jestem wielki – nosorożec.

Stwórz własny złożony z piosenek «Karnawał zwierząt». Wymyśl do wierszy melodie. Zastanów się, które instrumenty orkiestry mogą oddawać charakter zwierząt.

Zbadaj dźwięki przedmiotów otaczającej przyrody. Dobierz niezwykle brzmienia.

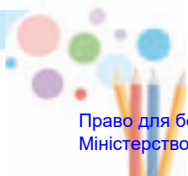
19. PODRÓŻ DO DALEKICH KRAJÓW

Podwodny świat z kolorowymi rybkami, innymi żyjątkami morskimi i dziwnymi koralami jest ciekawy i niezwykły.

Jakie figury geometryczne przypominają ci kształty mieszkańców głębin morskich?

Ćwiczenie. Wyobraź sobie, że jesteś podwodnym czarodziejem: z różnych figur geometrycznych wykonaj rybki itp.

Namaluj rybki w akwarium (*kredki świecowe*). Zamaluj kartkę błękitną farbą różnych odcieni (*akwarela*).

Wariant 1

Wariant 2

Wariant 3

Wariant 4

Wymyśl własne ciekawe łamańce językowe o zwierzętach, ptakach, rybach.

20. PODRÓŻ KOSMICZNA

Jak wysoko jest niebo! Nie można go osiągnąć. A co jest tam? Co dalej? Chciałoby się wiedzieć...

Na przestrzeni wieków człowiek pragnął zanurzyć się w tajemniczym nieznanym świecie kosmosu. Badał gwiazdziste niebo, podziwiał jego piękno, fantazjował o dalekich światach i podróżach kosmicznych.

Malarze i kompozytorzy poświęcali kosmosowi dzieła sztuki.

T. Newman. Gwiezdny statek «Avalon» (z filmu «Pasażerowie»).

Jakie obrazy wyobrażasz sobie podczas słuchania muzyki «kosmicznej»? Jak malarze wyobrażają sobie dalekie kosmiczne światy? Objasnij.

F/a «Miles z przyszłości» (fragmenty).

Muzykę Wszechświata tworzy się za pomocą instrumentów elektronicznych, przede wszystkim *syntezatorów*.

Razem z kolegami zainscenizujcie wiersz N. Karpenko «Parada planet». Rozdzielcie role, wybierzcie instrumenty muzyczne. Dla każdej planety wymyślcie akompaniament.

Syntezator

Dzisiaj planet jest narada,
Rozpoczyna się parada!
Raz – Merkury – podróżniczek,
Dwa – Wenus, jasne oblicze.
Trzy – to Ziemia wita nas,
No a cztery – piękniś Mars.
Pięc – to Jowisz, sześć – to Saturn,
Siedem – Uran, za nim – Neptun.
Dzisiaj planet jest narada,
Rozpoczyna się parada!

W czasie wolnym wybierz na syntezatorze brzmienie i odtwórz rytm dźwięków kosmosu.

Dowiedz się, jakie istnieją jeszcze inne elektroniczne instrumenty muzyczne.

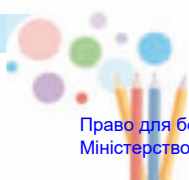
20. PODRÓŻ KOSMICZNA

Każdy jako dziecko marzy o podróży w kosmos, wyobraża sobie niezbadane planety, ich fantastycznych mieszkańców. Malarze również dużo fantazjują!

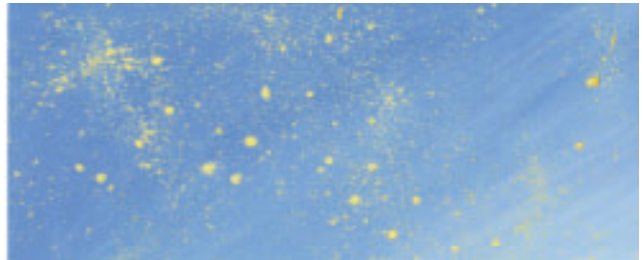

Przyjrzyj się obrazowi. Co niezwykłego można na nim zobaczyć? Określ «kosmiczną» linię horyzontu.

Ćwiczenie. Przypomnij, jak można przyciemnić lub rozjaśnić obraz, wykorzystując biały albo czarny gwasz. Popatrz, jak w technice chłapania można stworzyć gwiaździste niebo.

Wykonaj pejzaż kosmiczny. Wykorzystaj technikę rozjaśniania lub przyciemniania oraz chłapania (*gwasz, pędzel i szczoteczka do zębów*).

Wariant 1

Wariant 2

Wymyśl język obcych, zaszyfruj słowa w obrazkach.

21. ODWIEDŹMY TEATR

W teatrze sukces każdego spektaklu zależy od połączenia sztuki różnych zawodów. Na przykład, w teatrze operowym aktorzy powinni doskonale grać swoją rolę i wykonywać partie wokalne. Muzycy orkiestry pod kierownictwem dyrygenta mają być prawdziwymi profesjonalistami, żeby przedstawienie zachwyciło widzów.

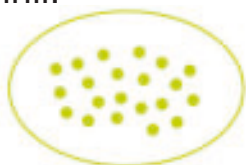
Kompozytorzy często tworzą spektakle muzyczne dla dzieci na podstawie bajek. Mykoła Łysenko, między innymi, napisał operę dziecięcą „Koza-Dereza” na podstawie znanej bajki ludowej. Dla każdego bohatera kompozytor napisał piosenkę charakterystykę postaci.

M. Łysenko. Opera-bajka «Koza-Dereza». (Pieśń Kozy, Lisicy, Raka).

Przypomnij, co to jest opera. Jak nazywamy pieśni głównych bohaterów w operze? Porównaj melodię pieśni Kozy, Lisicy, Raka, szczególnie w zapisie nutowym. Która z melodii jest podobna do tych linii.

PIEŚŃ LISICY

Muzyka M. Łysenko Słowa ludowe

Я Ли-сич-ка, я Се-стрич-ка, не си-джу без

ді-ла: я гу-сят-ка пас-ла, по-лю-вать хо-ди-ла.

ТЕМАТУ KOZY I RAKA

Muzyka M. Łysenko Słowa ludowe

Я Ко-за-Де-ре-за, пів-бо-ка

луп-ле-на, за три ко-пи куп-ле-на.

А я Рак-неборак, я непростий козак.

Pokaż charaktery bohaterów bajki za pomocą gestów i ruchów tanecznych w odpowiednich tempach. Czy można taniec Raka wykonać w bardzo szybkim tempie? Objaśnij.

Przypomnij, jakie opery dziecięce już znasz.

21. ODWIEDŹMY TEATR

W teatrze lalkowym wesoły nastrój tworzą nie tylko aktorzy-lalkarze, ale również artyści scenografowie, którzy po mistrzowsku projektują dekoracje.

Fragment jakiej bajki widzisz na zdjęciu? Nazwij postaci bajki. Co przedstawiają dekoracje?

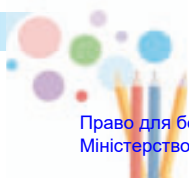
Pofantazuj, jakie postaci mogą mieszkać w tych domkach.

Dekoracje (укр. декорації) – to artystyczna oprawa sceny w teatrze.

Film (укр. кінофільм) – rodzaj sztuki filmowej, w której grają aktorzy.

Film animowany (укр. мультфільм) – rodzaj sztuki filmowej, której bohaterami są lalki albo narysowane postacie.

Ćwiczenie. Wykonaj domki z figur geometrycznych.

Namaluj zaczarowany domek do bajkowej dekoracji (*technika dowolna – akwarela, gwasz, kredki*).

Wariant 1

Wariant 2

Wariant 3

Nazwij zawody ludzi, którzy pracują w teatrze.

22–23. PORY ROKU SPOTYKAJĄ SIĘ

Ot, i zima się kończy. Z szumem strumyków, trelami ptaków śpieszy do nas wiosna. Ludzie z radością witają ją piosenkami, nawoływaniem i korowodami.

Z dawien dawna i do dzisiaj malarze przedstawiają różne pory roku, szczególnie ilustrując kalendarze.

P. Czajkowski. Cykl «Pory roku». Karnawał (Luty), Pieśń skowronka (Marzec), Żniwa (Sierpień).

Porównaj te utwory. Zaimprovizuj piosenkę skowronka na instrumencie muzycznym. Zastanów się, jakie pory roku przedstawiono na obrazach.

WIOSENNE KOTKI

Muzyka O. Januszkewycz Słowa M. Jasakowa

1. Сірі-сірі котики, сірі, наче дим, посідали котики у рядок один.

Розпушились котики, вже їм не до сну – виглядають котики із куців ве-

Приспів:

сню. Котики, котики, хто вас так назвав? Може, кому, котики,

ви сказали: «Няв!». Може, кому, котики, ви сказали: «Мур!».

Ну при- знай-тєсь ко-ти- ки: хто, ко- ли це чув?

2. Пахнуть, пахнуть котики теплим вітерцем,
Пахнуть, пахнуть котики ніжним деревцем.
Пахнуть, пахнуть котики світлом і добром,
Пахнуть, пахнуть котики маминим теплом. *Приспів.*

Stwórz własne wiosenne nawoływanie ptaszka według zapisu rytmu.

Odgadnij zagadki: nazwij słowa, w których «ukryły się» nuty.

Ko ż, be k, po na, t le.

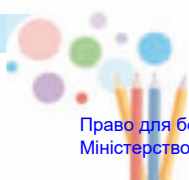
22–23. PORY ROKU SPOTYKAJĄ SIĘ

W różnych porach roku zmiany odbywają się nie tylko w przyrodzie. Ludzie zmieniają swój ubiór. I lalki też.

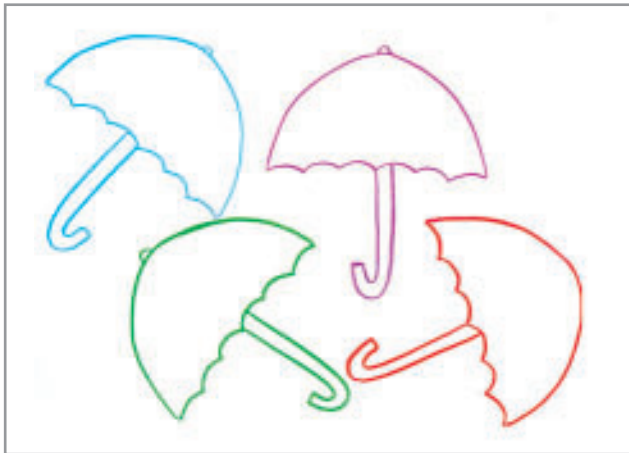

Na podstawie obrazka opowiedz o różnych porach roku. Objasnij, który ubiór dla lalek pasuje na zimę, a który – na wiosnę.

Namaluj parasolki «Cztery pory roku» (kredki, flamastry).

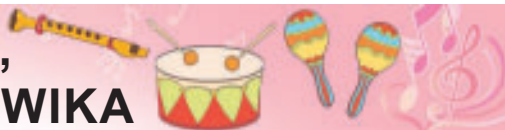
Stwórz ubranie dla Lasolki i Barwika (kredki, flamastry).

Razem z kolegą czy koleżanką wymyślcie grę «W sklepie odzieżowym». Wykonajcie modele dla lalek. Przygotujcie cenniki.

24. NASZA OJCZYSTA UKRAINA, NIBY WIOSENNĄ PIEŚŃ SŁOWIKA

Bez kaliny nie ma Ukrainy,
bo kalina – to symbol Ojczyzny,
to się śmieje, jak szczęśliwa dziewczyna,
to się smuci, pochylona w żałości.

Muzykę ukraińską często wykonuje się na instrumentach ludowych. Prawdziwą wizytówką Ukrainy jest *bandura*.

Wielkim rozmiarem i głośnym dźwiękiem wyróżnia się *trembita* – ozdoba Karpat ukraińskich.

R. Hrynkiv. Wesnianka. I. Szamo. Wesnianka

Porównaj wesnianki. W jaki sposób dźwięczenie strun bandury i dźwięki fortepianu odtwarzają muzykę wiosny?

Obejrzyj ukraińskie instrumenty ludowe na ilustracjach. Porównaj wizerunek bandury w malarstwie i rzeźbie.

Wykonaj piosenkę, dokończ frazę muzyczną.

Muzyka A. Filipenko Słowa T. Szewczenko

1. За-цві- ла в до-ли- ні чер-во-на ка- ли- на,

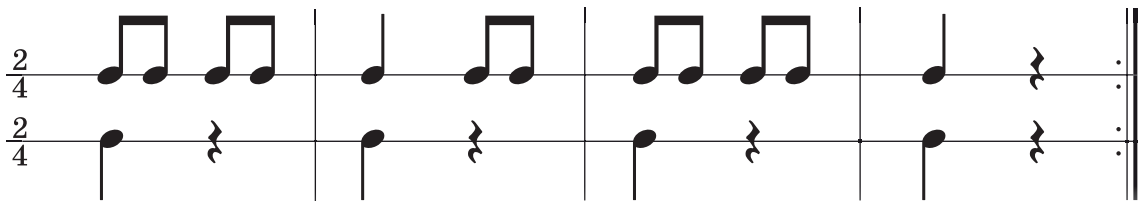

ні- би за-смі-я- лась дів- чи- на- ди- ти-на.

2. Любо-любо стало, пташечка зраділа,
Пташечка зраділа і защебетала.

Odtwórz rytmy w zespole.

Pomóż Barwikowi znaleźć ukraińskie instrumenty ludowe.

Opowiedz swoim bliskim o ukraińskich instrumentach ludowych.

24. NASZA OJCZYSTA UKRAINA, NIBY WIOSENNĄ PIEŚŃ SŁOWIKA

Dawno temu we wsi Petrykiwka, która znajduje się na Dniepropietrowszczyźnie, ludzie zaczęli malować niezwykle kwiaty, dziwne zwierzęta, ptaki. W ten sposób powstało znane na całym świecie malarstwo dekoracyjne z Petrykiwki. Należy ono do rodzajów sztuki zdobniczej.

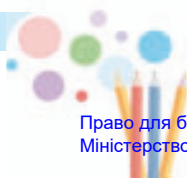

Zastanów się, czym różnią się kwiaty, ptaki i zwierzęta w malarstwie dekoracyjnym z Petrykiwki od tych, które istnieją w przyrodzie. Dlaczego? Obejrzyj główne elementy malarstwa dekoracyjnego z Petrykiwki.

Dekorować (укр. *декорувати*) – oznacza ozdabiać.

Sztuka dekoracyjna (użytkowa) (укр. *декоративно-ужиткове мистецтво*) – sztuka dekoracji przedmiotów codziennego użytku.

Ćwiczenie. Poćwicz palcem malowanie jagód, pędzelkiem – ziarenek (gwasz).

Wykonaj pracę plastyczną z łodyg, listków i jagód (gwasz).

Wariant 1

Wariant 2

W czasie wolnym napisz wiadomość internetową kolegom z innych krajów o malarstwie dekoracyjnym z Pertykiwki – charakterystycznym zjawisku sztuki ukraińskiej.

25–26. KWIATOWE FANTAZJE

Zbierają dziewczęta kwiatuszki,
uplotą sobie wianuszki,
z ruty i z mięty pachnącej,
z bazylii pięknie kwitnącej,
z barwinku fioletowego.

Dla Ukraińców wianek – to nie tylko ozdoba, to – talizman (oberih).

Często pieśni ukraińskie łączy się w cykle w opracowaniu na instrumenty ludowe. Te utwory instrumentalne poetycko nazywa się «wianuszkami».

«Wianuszek ludowych pieśni ukraińskich» na orkiestrę instrumentów ludowych.

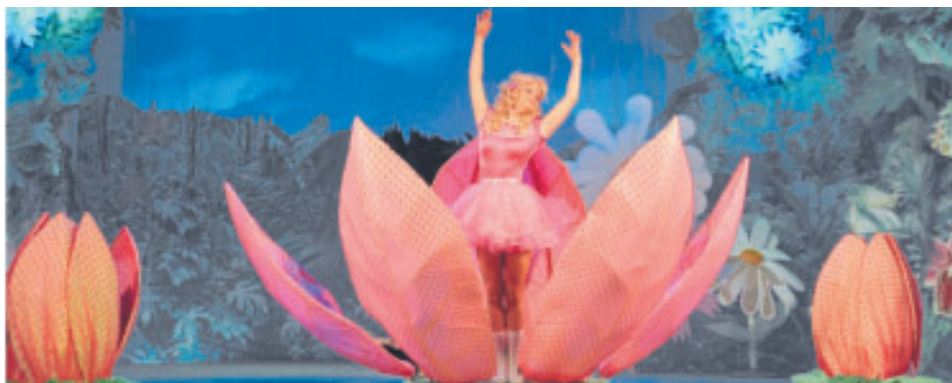
Pewnie znasz bajkę o Calineczce. Tej dziewczynce, która urodziła się z kwiatka, poświęcono różne dzieła sztuki.

J. Rusynow. Balet «Calineczka» (fragmenty).

Jak muzyka charakteryzuje postaci spektaklu? Brzmienie których instrumentów muzycznych poznasz? Opisz stroje postaci.

WIANUSZEK

Muzyka M. Wedmederi Słowa W. Werchowenia

1. Квіточ-ку до кві-точ-ки я сплету ві- но- чок, із то-бо-ю,

веснонько, я пі-ду в та-но-чок! _____ Я пі-ду в таночок!

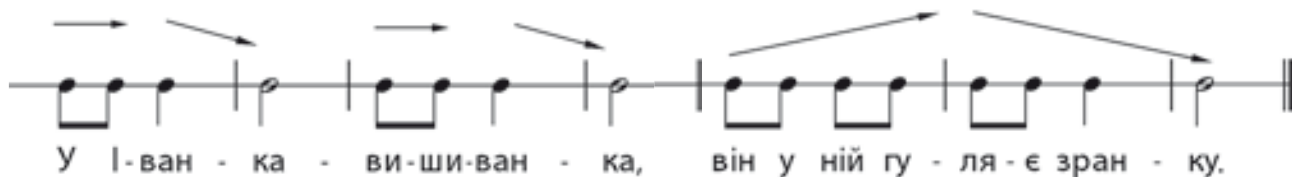

_____ Я пі- ду в та- но- чок!

2. У долині річечку стріну я привітну –
У віночок стрічечку попрошу блакитну!
Попрошу блакитну! Попрошу блакитну!

Wariant 1. Wymyśl melodię zgodnie z rytmem i wykonaj ją z akompaniamentem.

Wariant 2. Ułóżcie ze znanych wam ukraińskich pieśni ludowych «wianuszki»: jesienny, zimowy, wiosenny (praca w grupach).

Zabawa ruchowa «Słoneczny wianuszek». Muzyka i słowa Ł. Sobolewska.

Wymyśl ruchy taneczne do piosenki i wykonaj ją w odpowiednim nastroju.

Dowiedz się, w jaki sposób tradycyjnie wplata się kwiaty w wianuszek ukraiński.

25–26. KWIATOWE FANTAZJE

Każdy kwiat w ukraińskim wianuszku ma swoje szczególne znaczenie. Na przykład, róża, malwa i piwonia – to wiara, nadzieja i miłość, barwinek – nieśmiertelność, chaber – oddanie.

Zastanów się, dlaczego malarka zatytułowała obrazy «Wiosna» i «Lato». Pofantazuj, jak będą wyglądać wianuszki na obrazach «Jesień» i «Zima».

Współczesne wianuszki często są wykonane ze sztucznych kwiatów.

Popatrz, jak można wykonać różę z różnych materiałów.

tkanina

koraliiki

papier

drut

Wykonajcie wianuszek świąteczny z kolorowej tektury (*praca w parach*). Może on być wspaniałym prezentem.

Pofantazuj i wykonaj zaczarowane kwiaty (*gwasz, odciski, pieczątki*).

Wariant 1

Wariant 2

Pointeruj się, które kwiaty zostały wpisane do Czerwonej Księgi Ukrainy.

27–28. RYTMY ŻYCIA W SZTUCE

Każdego rana przyroda budzi się i na zmianę ciemnej nocy przychodzi jasny dzień. A potem znowu nastaje wieczór... Takie cudowne rytmy dnia istnieją w przyrodzie wiecznie.

Pozachwycaj się cudownym domkiem Cioteczki Sowy w dzień i w nocy. Porównaj kolorystykę obrazów. Co i jak się zmieniło?

E. Grieg. Poranek. Z suity «Peer Gynt». *S. Prokofiew.* Wieczór. Z cyklu «Muzyka dziecięca».

A. Vivaldi. Wiosna. Lato. Z cyklu koncertów «Cztery pory roku».

Jak sobie wyobrażasz poranek i wieczór, słuchając muzyki?

Jaki nastrój wywołują koncerty? Porównaj muzykę wiosny i lata.

Koncert (ukr. *концерт*) – wielki utwór muzyczny, w którym jakby konkurują swoim mistrzostwem instrument muzyczny i orkiestra.

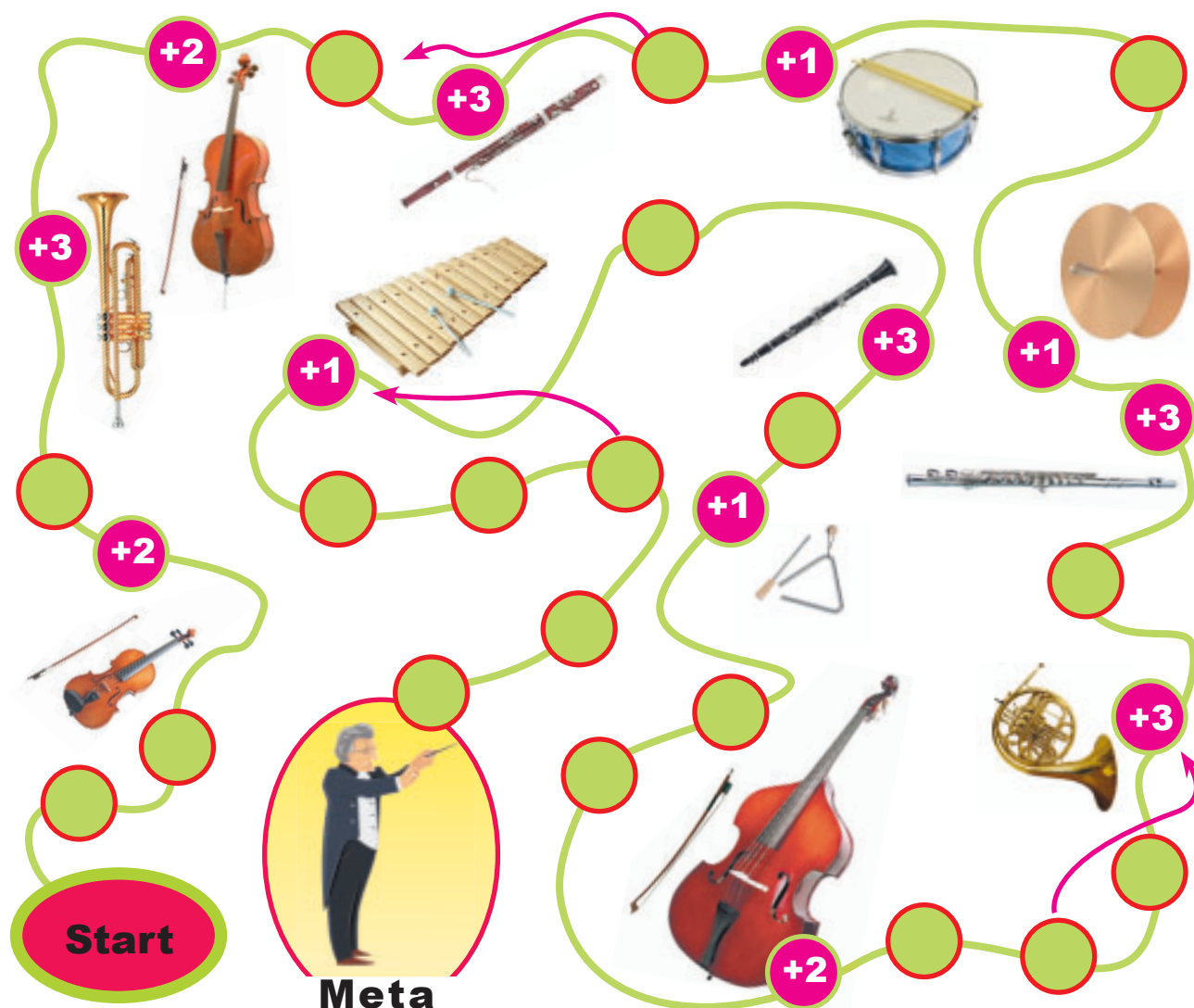
Zaśpiewaj piosenkę «Różne kolory ma przyroda» (*Dodatek nutowy, s. 110*).

Poeksperymentuj i stwórz obrazy dźwiękowe.

Wariant 1. Spróbuj wymówić słowa «Witaj, nowy dniu» (*głośno, cicho, szeptem*). Wymyśl do tych słów melodię-śpiewkę.

Wariant 2. Za pomocą różnych instrumentów muzycznych i przedmiotów z otoczenia spróbujcie odtworzyć dźwięki różnych pór roku (*praca w grupie*).

Gra «Orkiestra». Zasady gry: nazwij instrument muzyczny, który przedstawiono obok czerwonego kółeczka. Pomyłka pozbawia cię jednej kolejki.

Stwórz cykl z ulubionych piosenek, wybierz wspólny temat.

27–28. RYTMY ŻYCIA W SZTUCE

Obserwując przyrodę, odczuwamy jej rytmy: zmiany pór roku, dnia i nocy. Rytmy przenikają również sztukę. Już wiesz, że bez rytmu nie ma muzyki. A jak jest w plastyce? Spróbujmy razem poszukać w niej rytmów!

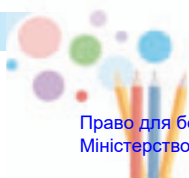
Na rytmicznej zmianie motywów zbudowany jest **ornament**. Mogą one składać się, na przykład, z figur geometrycznych albo ozdobnych wizerunków roślin. Dlatego mają one takie nazwy: *geometryczny*, *roślinny* itp.

Jednak mistrzowie łączą różne elementy i otrzymują oryginalne ornamenty.

Ornament (укр. *орнамент*) – obraz, zbudowany według rytmicznej zmiany elementów zdobniczych.

Na Ukrainie przyozdabiano lub dekorowano ornamentami przedmioty codziennego użytku – naczynia, odzież, ludowe instrumenty muzyczne. W ten sposób powstała *sztuka użytkowa (dekoracyjna)*.

Czy Lasolka dobrze wybrała elementy na ornament?

Stwórz ornament ozdabiający zakładkę do książki (*papier kolorowy, tektura, nożyczki, klej, pędzelek*).

Wariant 1

Wariant 2

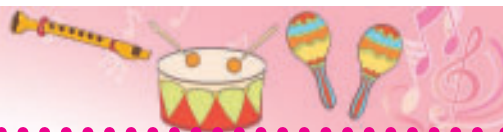

Praca zespołowa «Wstęga pokoju». Namaluj obrazek – część wstęgi (*kredki, flamastry*). W czasie wolnym wraz z rodzicami, kolegami połączcie swoje prace plastyczne we wspólną kompozycję.

Wymyśl ornamenty, którymi można ozdobić przedmioty codziennego użytku.

29. REKLAMUJEMY TO, CO PIĘKNE I POŻYTECZNE

Przyroda jest bezgranicznie piękna i hojna. Obdarowuje nas każdego roku różnorodnymi płodami, soczystymi ziołami leczniczymi i mnogością tego, co jest korzystne dla naszego zdrowia fizycznego i duchowego. Aby zwrócić uwagę dzieci na zdrowe odżywianie się, fotograf Carl Warner z Australii tworzy «smaczne pejzaże».

Co przedstawiono na obrazie? Jakie emocje on wywołuje? Z jakich pożytecznych produktów zostały stworzone przedmioty i instrumenty na pejzażu?

Paul Mauriat. Taka Takata.

Brzmienie jakich instrumentów orkiestry symfonicznej poznajesz? Spróbuj odtworzyć klaskaniem rytm utworu w czasie gimnastyki.

ТЕЇСЗА

Muzyka i sowa Natalia Maj

1. Крап-лю до-щи-ка берем, тріш-ки сонця додаєм, сві-тан-

ко- во- ї ро- си, жменьку ра-дос-ті для всіх.

Приспів:
Подивись на не-бо – ко-льо-ри яс- ні, _____
Подивись на не-бо – сон-це зо-ло- те, _____

сумувать не тре-ба – просто посміх- нись!
Сумувать не тре-ба – все на краще йде!

2. Слово лагідне скажи, теплий погляд залиши,
І добрішим стане світ, й наша пісня задзвенить!

Приспів.

Muzykę wspólcześnie często wykorzystuje się w reklamie. Przyciąga ona uwagę konsumentów, wpływa na popularność towarów, produktów, widowisk itp.

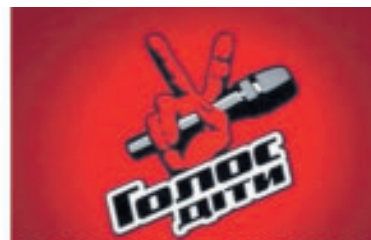

Zabawa ruchowa «Тęсза».
Музыка і слова Z. Krasulak.

Razem z dorosłymi znajdź w internecie reklamę muzyczną telewizyjnego talent show «The Voice Kids».

Zbadaj, jak muzyka zaciekawia i przyciąga uwagę do konkursu młodych wokalistów.

29. РЕКЛАМУЈЕМЫ ТО, СО ПІЊКНЕ І РОЏЫТЕЧНЕ

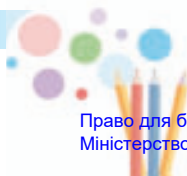
«А зараз прерва на рэкламе!» – прызвычайлімы ся до такіх слоў, ктэры плына з экранэў тэлевізэру, камп'ютэрэў. Рэкламы са весэлы, інтэресуячы і нават фантастычны.

Разем з бахатэрамі рэкламы даведзь ся, са жэст роўжытэчнага або ваўнага в такім люб іным прэдукце. Ёачы она харманійна абразы, слоўа люб вьершы, музыку, анімацыю.

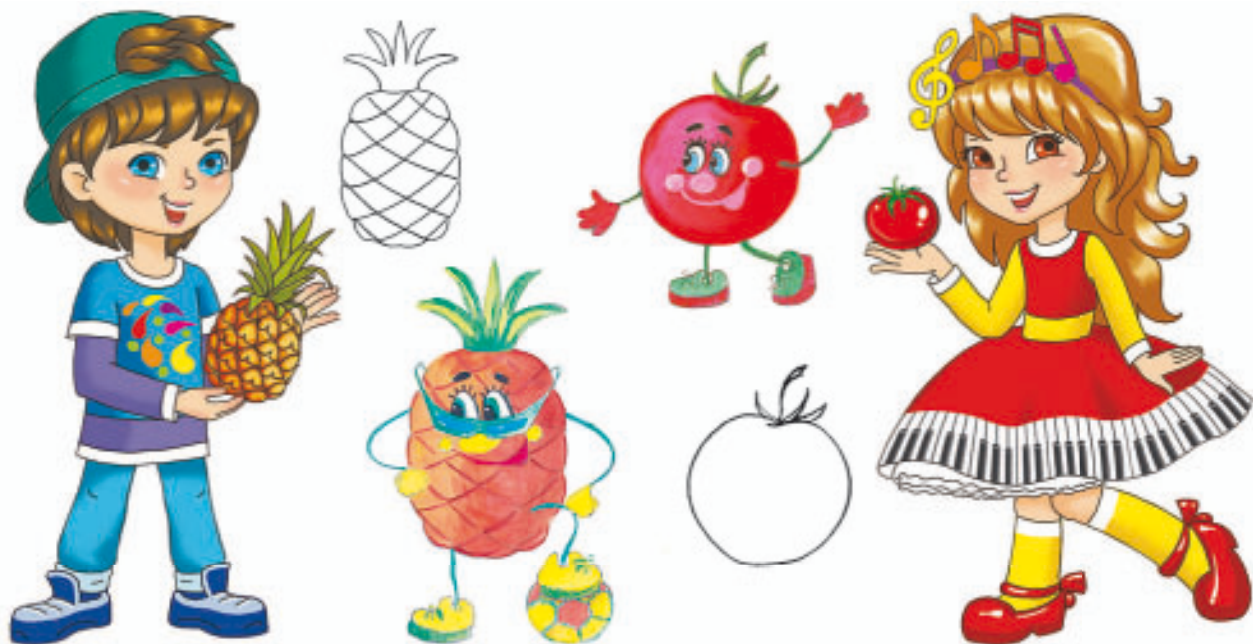

Прьжрыжь ся рэкламе. Якых кэлурув жэст на нежь вьэчэж? Схарактэрызуь прэдаставленых бахатэрув. Ктэры з ньх сподэбаў сь ся нажбардзэж?

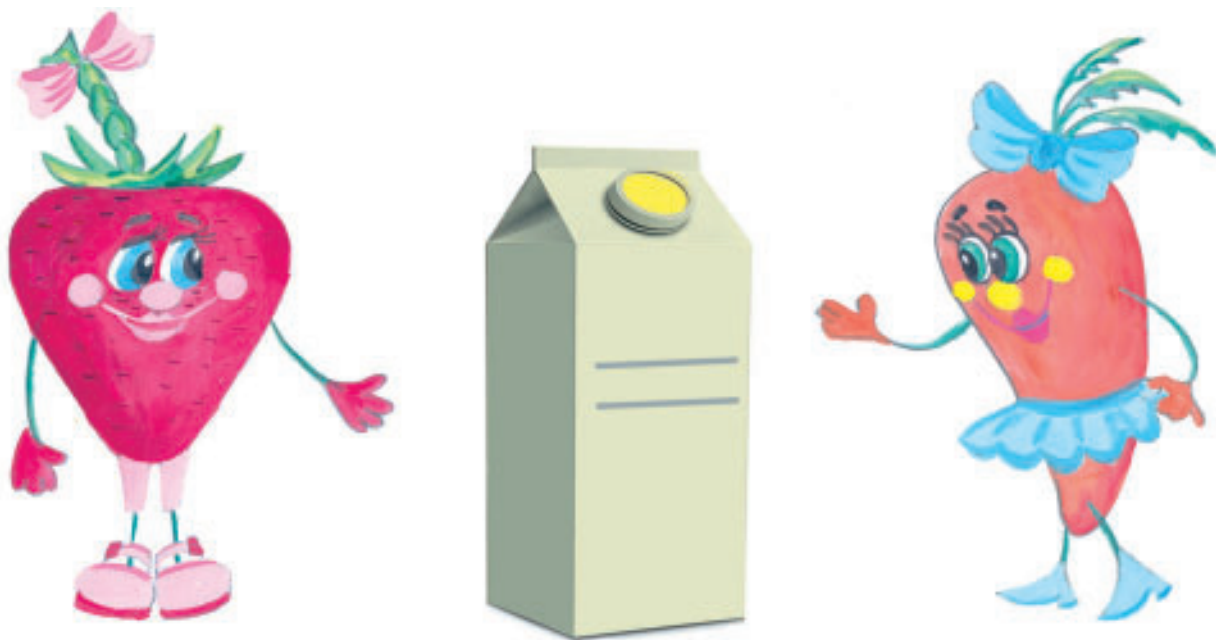

Lasolka i Barwik zrobili reklamę. Kto z nich reklamował warzywa, a kto – owoce?

Pofantazuj i stwórz reklamę swojego ulubionego soku z wesołym bohaterem. Na życzenie dodaj motto reklamowe albo wierszyk.

Zorganizujcie konkurs na najlepszą reklamę soku.

30. ARTYSTYCZNA PODRÓŻ DO EUROPY

Niedługo wakacje – czas podróży i wycieczek!

Zapoznaj się z Czechami – państwem w środku Europy. Symbolem jej stolicy Pragi jest zabytkowy Most Karola, ozdobiony rzeźbami. Architektoniczną perełką współczesnej Pragi jest niezwykle budynek, który przedstawia parę tancerzy.

Lasolka i Barwik powędrują latem do Londynu – stolicy Wielkiej Brytanii. Jego ozdobą turystyczną jest starodawna wieża zegarowa Big Ben. Jeden z nowoczesnych drapaczy chmur przezwano «ogórek» przez jego niezwykle owalny kształt.

Piosenki i tańce narodu czeskiego swój początek biorą w najdawniejszych czasach. Kompozytor Antonín Dvořák opracował melodie ludowe i stworzył cykl «Tańce Słowiańskie», które wyróżniają się melodyjnością i barwnymi rytmami. Wśród nich jest polka i tańce ukraińskie.

A. Dvořák. Tańce Słowiańskie (do wyboru).

Jaki charakter ma taniec? Wybierz odpowiednie słowa:

wspaniały

wolny

aktywny

energiczny

smutny

żywy

spokojny

Polka (w tłumaczeniu oznacza «półkrok») (укр. полька) – szybki czeski taniec ludowy, który wykonuje się w parze.

Lasolka i Barwik, przygotowując się do podróży do Londynu, nauczyli się piosenki po angielsku.

WE CAN FLY

Muzyka A. Olejnikowa Słowa K. Orłowa

We can fly, fly, fly. We can fly like fairy dragons. We can

fly, fly, fly. We like flying in the airs. We can fly, fly, fly. We can fly, fly, fly. We can

fly, fly, fly. We like fly- ing in the a- irs.

W czasie wolnym spróbuj samodzielnie opanować ruchy polki zaprezentowane przez czeskie dzieci albo zaśpiewać piosenkę-taniec karaoke.

30. ARTYSTYCZNA PODRÓŻ DO EUROPY

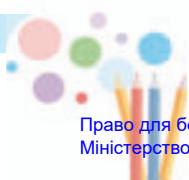
Lasolka i Barwik przed podróżą wakacyjną zaczęli fantazjować, jaki może być niezwykle transport bajkowy. Ciekawe podpowiedzi znaleźli w sztuce.

Co niezwykłego dzieje się na obrazach? Czy ta podróż jest wesoła? Jaką muzykę «słyszą»? Jakim środkiem transportu podróżują dzieci? Opisz jego cechy szczególne.

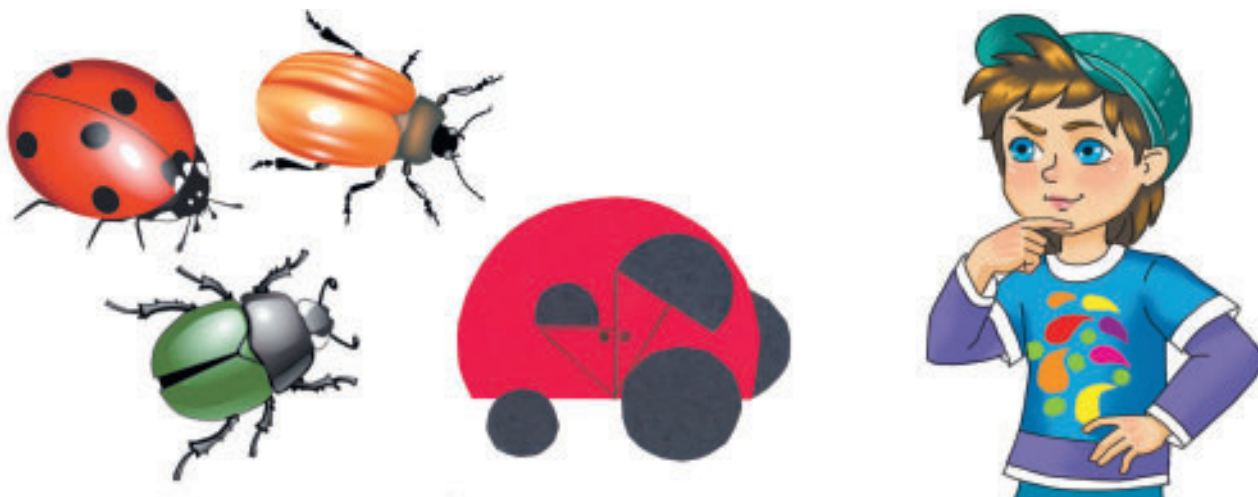

Przyjrzyj się ilustracji, które zwierzę przypomina pociąg, a które helikopter?

Ćwiczenie. Zastanów się, który chrząszcz «podpowiedział» Barwinkowi kształt samochodu. Pofantazuj i stwórz transport, który przypomina zwierzęta, owady, ryby itp.

Stwórz jeden ze środków transportu, którym marzysz podróżować po Europie.

Wariant 1 (aplikacja)

Wariant 2 (warzywa)

Latem nie zapomnij zanotować swoich wrażeń w różny sposób (kolorowanki, zdjęcia, wideo).

Sprawdź swoje osiągnięcia

Zadania Lasolki

1. Przypomnij sobie piosenki, których się nauczyłaś/nauczyłeś. Wykonaj te, które ci się najbardziej spodobały.

2. Porównaj cykle «Pory roku» P. Czajkowskiego i «Cztery pory roku» A. Vivaldiego. Z jakich części się składają? Kto wykonuje muzykę?

3. Nazwij instrumenty muzyczne na obrazkach. Wybierz te, z których można stworzyć zespół troistych muzyków.

4. Który z tych utworów należy do programowej muzyki instrumentalnej, a które – do operowej?

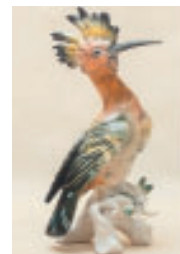
W. Kosenko. Skakanka

E. Grieg. Poranek

M. Łysenko. Koza-Dereza

Zadania Barwika

1. Nazwij rodzaje malarstwa.

2. Objaśnij, czym jest relief (płaskorzeźba).

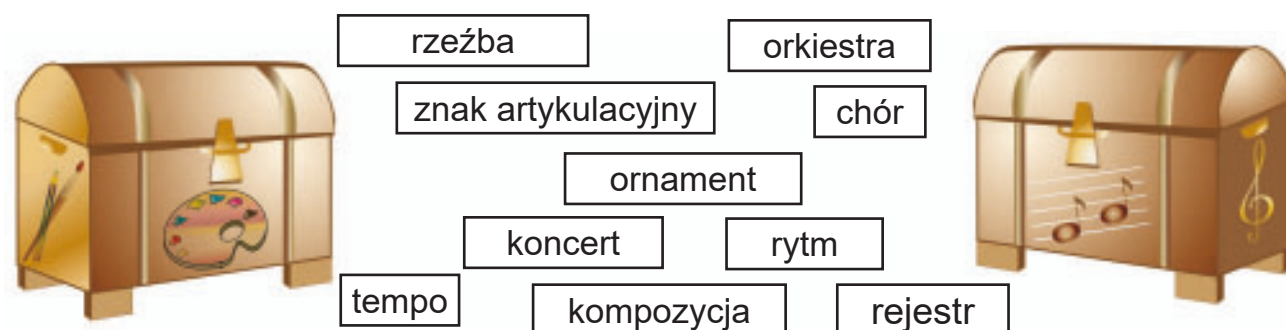
3. Który wyrób sztuki użytkowej ozdobiono ornamentem?

4. Nazwij techniki malarskie, które znasz.

Zadania Lasolki i Barwika

1. Pogrupuj słowa do dwóch skrzyń sztuki. Które słowa można włożyć do dwóch skrzyń?

2. Dobierz do obrazów z drugiego rozdziału utwory muzyczne o podobnym nastroju.

3. Muzyką, którego cyklu można udźwiękować film «Dwanaście miesięcy»?

P. Czajkowski
«Pory roku»

C. Saint-Saëns
«Karnawał zwierząt»

A. Vivaldi
«Cztery pory roku»

4. Ułóż program koncertu «Kolorowy język przyrody». Zilustruj go swoimi pracami plastycznymi.

SŁOWNICZEK

Abecadło Lasolki

Cykl – utwory muzyczne (albo części), połączone wspólnym pomysłem.

Etiuda – utwór o charakterze dydaktycznym dla doskonalenia techniki gry.

Hopak – ukraiński taniec ludowy.

Koncert – wykonanie muzyki przed publicznością; utwór muzyczny na solistę i orkiestrę.

Muzyka pastoralna – utwory instrumentalne, które mają nazwę albo program słowny.

Orkiestra symfoniczna – grupa muzyków, która składa się z wykonawców grających na instrumentach smyczkowych, dętych i perkusyjnych.

Pieśni kalendarzowo-obrzędowe – pieśni ludowe, które śpiewa się podczas obrzędów zgodnie z porami roku.

Pięciolinia – system równoległych linii poziomych dla zapisu dźwięków za pomocą specjalnych znaków – nut.

Rejestr – dźwięki głosu albo instrumentu, które różnią się wysokością (wysoki, średni, niski).

Tembr – barwa brzmienia głosu człowieka albo instrumentu muzycznego.

Zespół – grupa muzyków złożona z dwóch lub więcej wykonawców, którzy wykonują razem muzykę.

Znak artykulacyjny – to znak, który pokazuje, jak wykonywać muzykę.

Abecadło Barwika

Dekoracja – plastyczna oprawa sceny lub wystawy.

Kolorystyka (koloryt) – harmonijne połączenie kolorów w kompozycji.

Kreska – linia, którą wykonuje się jednym krótkim ruchem ręki.

Malarstwo – rodzaj sztuk plastycznych, malowanie farbami.

Martwa natura – przedstawienie kwiatów, warzyw i owoców, różnych przedmiotów w sztuce.

Obraz animalistyczny – wizerunki zwierząt.

Ornament – obraz, zbudowany według rytmicznej zmiany elementów zdobniczych.

Pejzaż – przedstawienie krajobrazów w sztukach plastycznych.

Relief (płaskorzeźba) – wypukły obraz na płaszczyźnie.

Sylwetka – to jednobarwne przedstawienie przedmiotu, obwiedzione konturem.

Wycinanka – wycinanie figur z papieru, złożonego podwójnie lub więcej razy, rodzaj sztuki zdobniczej (użytkowej).

Abecadło Lasolki i Barwika

Film – rodzaj sztuki filmowej, w której grają aktorzy.

Film animowany – rodzaj sztuki filmowej, której bohaterami są lalki albo narysowane postacie.

Rytm – następujące po sobie krótkie i długie dźwięki w muzyce; powtórzenie albo następowanie po sobie kilku elementów w malarstwie, przede wszystkim w ornamentyce.

DODATEK NUTOWY

DESZCZYK

Muzyka A. Mihaj Słowa N. Kułyk

1. Дощик ллється цілий ранок. Кап, кап, кап. Не виходимо на ґанок. –

Кап... Раптом бачим під кущем. – Кап...Мокне зайчик під дощем.

Кап-кап-кап-кап-кап. Ой ти, зайчику сіренький, ой ти, зайчику ма-

ленький, годі мерзнути, дрижати, ти ходи мерщій до хати,

ми дамо тобі морквинку, ще й велику капустинку. Понесеш їх у лісок,

годувати діточок, бо маленькі зайченята вже давно чекають тата.

2. Дощик ллється цілий ранок. – Кап-кап-кап!
Мокра стежка, мокрий ґанок. – Кап-кап-кап!
Але зайчик поспішає. – Кап-кап-кап-кап-кап!
Для зайчат гостинця має. – Кап-кап-кап-кап-кап!

СНМURKI

Muzyka N. Antonyk Слова N. Swojkina

1. Бувають хмаринки подібні на вітер, на ніжну пір'їнку, на

сонячні кві-ти, на ко-ни-ків бі-лих, на зайчика й риб-ку, на

човен з вітрилом, що плаває швидко. Давай ми з тобою ту-

ди поман-дру-єм, де не-бо рожеве, де сонце ночує. __ Да-

вай у хма-рин-ки ми будем пірнати. З ве-сел-ки бар-вис-тої

ра- зом з'ї- жджа- _____ ти! _____

2. Бувають хмаринки, подібні на казку,
Мені розкажи ти цю казку, будь ласка,
А може, у сні мені диво насниться –
Хмаринки, як мультики, будем дивитись.

Приспів.

KOTEK-KOTECZEK

Muzyka i słowa I. Biłuk

1. У ма - лень - кій, у ха - тин - ці на теп -
ве - чір, ці - лу ніч - ку не зімк -

2 лень - кій ко - жу - шин - ці хтось дрі -
ну - ла во - на віч - ки, все шу -

3 ма - є, хтось мур - коче, спозаранку спати хоче. Увесь
ка - ла во - на миш - ку, на - тру -

5 *Приспів*
Киць - киць - киць, киця, ки - ця, ки -
ди - лась во - на тріш - ки.

8 цюня, мур - мур - мур - мурка, Мурка манюня. Киць - киць - киць,

11 ки - ця, ки - ця, ки - цю - ня, мур - мур - мур, Мур - ка ма - ню - ня.

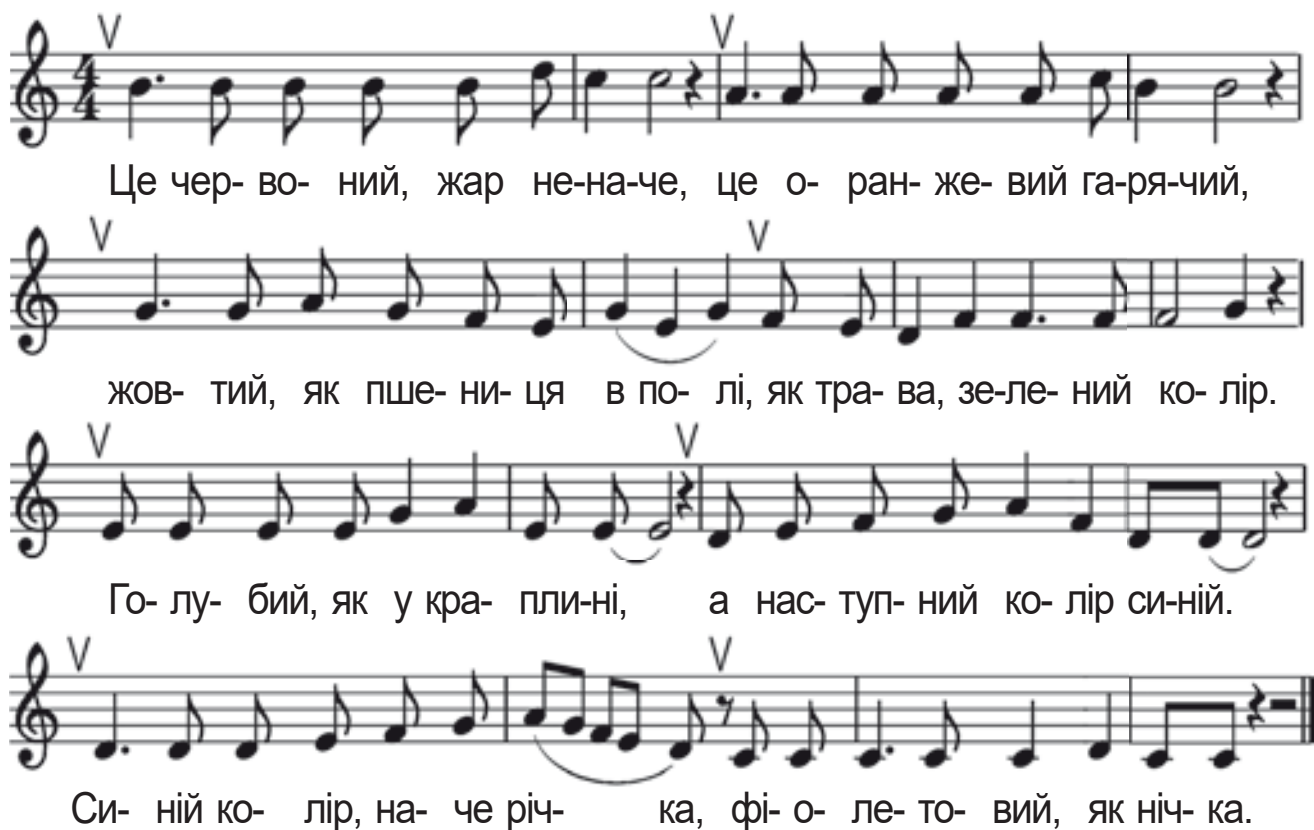
2. До обіду, до смачного
Вона є завжди готова,
Ніжно лапка личко миє,
Ще й зарядку зробить шия.

Киця любить, киця мріє,
Що матуся їй налиє
Білу-білу і густеньку
Сметаночку смачненьку.
День проходить, день минає,
Киця хвостиком махає.
Вона знов чекає нічку,
Щоб спіймати хитру мишку.

KOLOROWA GAMA

Muzyka L. Masoł Słowa W. Tymenka

Музична партитура для голосу з українськими підписами. Партитура складається з чотирьох рядків нот, кожен з яких починається символом *V* (удар). Ритм 4/4. Підписи: Це чер-во-ний, жар не-на-че, це о-ран-же-вий га-ря-чий, жов-тий, як пше-ни-ця в по-лі, як тра-ва, зе-ле-ний ко-лір. Го-лу-бий, як у кра-пли-ні, а нас-туп-ний ко-лір си-ній. Си-ній ко-лір, на-че річ-ка, фі-о-ле-то-вий, як ніч-ка.

RÓŻNE KOLORY MA PRZYRODA

Muzyka i słowa *N. Rubalska*

1. Ко-ли за-хо-че-мо на-ма-лю-ва-ти кар-ти-ну не-зви-чай-но-ї кра-
си, роз-гля-не-мо ми у при-ро-ди барви й по-зи-чи-мо най-кра-щі ко-льо-
ри. Про-пли-ва-є сріб-на риб-ка у во-ді, і кур-ли-чуть в не-бі
сі - рі жу - рав - лі. По - лу-нич-ка чер-во-ні - є у тра-
ві, як чу-до-во, що є різ - ні ко - льо - ри.

2. Багато барв у рідної природи,
І друкать між собою всі вони.
З'єднавшись у барвистім хороводі,
Красу дарують матінці-Землі.
Кумкає зелена жабка на лужку,
Бавить зір лілея біла у ставку.
Розсипає нічка зорі золоті,
Як чудово, що є різні кольори.

Odpowiedzi na zagadki

S. 9. Klucz wiolinowy.

S.10. Horyzont.

S. 28 Troiści muzycy; skrzypce; piszczałka.

S. 29. Domek, komin, parasolka, taksy.

S. 33. Farby, lalka, reklama.

Таксі; крапля; фартух; картопля; редис.

S. 58. Słoń.

S.63. Kukułka; łabędź; kogut.

S. 79. Kolaż, berek, polana, trele.

SPIS TREŚCI

I. Pory roku w sztuce

4	1. Żegnaj, wesołe lato!	6
8	2. Dźwięki i barwy przyrody	10
12	3. Jesienne transformacje	14
16	4. Chmurki-czarodziejki, niestrudzone podróżniczki	18
20	5. Rytmy deszczu jesiennego	22
24	6–7. O czym opowiedziała martwa natura	26
28	8. Troiści muzycy	30
32	9. Jak piszczałka stała się fletem	34
36	10–11. Każde zwierzę i ptak w bajce ma swój głos	38
40	12. Każde zwierzę i ptak w bajce ma swój głos	42
44	13–14. Święta zimowe	46
<i>Sprawdź swoje osiągnięcia</i>		48

II. Kolorowy język przyrody

50	15. Etiudy zimowe	52
54	16. Zainteresowania zimowe i sport	56
58	17. Karnawał zwierząt	60
62	18. Karnawał ptaków	64
66	19. Podróż do dalekich krajów	68
70	20. Podróż kosmiczna	72
74	21. Odwiedzmy teatr	76
78	22–23. Pory roku spotykają się	80
82	24. Nasza ojczysta Ukraina, niby wiosenna pieśń słowika	84
86	25–26. Kwiatowe fantazje	88
90	27–28. Rytmy życia w sztuce	92
94	29. Reklamujemy to, co piękne i pożyteczne	96
98	30. Artystyczna podróż do Europy	100
<i>Sprawdź swoje osiągnięcia</i>		102
<i>Słowniczek</i>		104
<i>Dodatek nutowy</i>		106

Навчальне видання

МАСОЛ Людмила Михайлівна
ГАЙДАМАКА Олена Василівна
КОЛОТИЛО Оксана Миколаївна

МИСТЕЦТВО

підручник інтегрованого курсу для 2 класу з навчанням польською мовою
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за державні кошти. Продаж заборонено

У підручнику використано *вільні*: О. Кушніра (с. 6, 26); Л. Вознюк (с. 10); Л. Костенко (с. 14); В. Стаха (с. 20); В. Кленца (с. 51); Н. Карпенко (с. 71); на с. 58 *кадри з мультфільмів*: «Лис Микита» (кіностудія «Фрески», Україна, 2005–2007 рр., ідея В. Кметик, П. Мовчан, Е. Кирич); «Мадагаскар» (кіностудія DreamWorks Animation, США, 2005 р., режисери Е. Дарнелл, Т. МакГрат); «Король Лев» (кіностудія Діснея, 1994 р., режисери Р. Аллерс, Р. Мінкофф).

У підручнику використано *репродукції творів*: с. 4. К. Дудник. Кульбабково-метеликовий рай; с. 6. Ж.-М. Жаньячик; с. 8. О. Васянович. Пастушок; с. 10. О. Кваша. Осінь у моєму місті; с. 12. С. Русинко; с. 14. В. Валевська. Калина; В. Ван Гог. Іриси; с. 16. Cathy Horvath Buchanan; с. 18. Е. Хансон. Осінь. Ю. Лесюк. Гарний день; с. 20. Р. Хогфелдт; с. 22. Дж. Ліао. Червона парасолька; с. 24. М. Тимченко. Ходить гарбуз по городу; с. 26. І. Колісник. Перець і яблука; с. 28. Н. Дігтяр. Троїсті музики; с. 29. А. Вереш. Ой заграйте, дударики; с. 30. Н. Курій-Максимів. Троїсті музики; с. 32. Ж. Уолл. Чарівна флейта; с. 34. П. Прокопів; с. 35. О. Ліола. Птахи; с. 38. Е. Шеферд. Птахи; В. Хом'як. Кумедні коти; с. 42. С. Вілер. Казкова країна; с. 44. М. Тимченко; с. 46. І. Вапнярська. Зима (фрагмент); с. 50. Д. Леван. Узимку; с. 52. Л. Лукаш. Зимові мережива; с. 54. Г. Л. Хоккей; Х. Хоехлер. Фігуристка; с. 56. Х. Хоехлер. Сноуборд; К. Семенчук. Гімнастка; с. 60. Тінгатінга; с. 62. Дж. Франкіс; с. 64. Н. Чубко. Журавлі; Дж. Одюбон. Біла чапля; с. 66. А. Матіс. Червоні рибки; с. 68. Тінгатінга. Риби; с. 70. А. Соколов. На тихому перехресті; с. 72. Р. Мак-Колл. Замок у небі; с. 78. Брати Лімбурги. Розкішний часослов герцога Беррійського; с. 80. Е. Davu-Bouttier; с. 82. Ф. Панко. Бандурист; с. 84. О. Пишненко-Злиденна. Сонячні зайчики; А. Пікуш. Пави на калині; с. 86. К. Маковський. Красуня; с. 88. В. Тимошенко. Весна. Літо; с. 90. В. Валевська. Будиночок тітоньки Сови. Ранок. Вечір; с. 94, 96. К. Уорнер; с. 100. К. Дудник. Мандрівники життя. Весела компанія.

Зображення на с. 96 подано з рекламною метою.

Переклад з української Т. Калуські
Польською мовою

Редактор Р. Недзелян
Коректор П. Жуковський
Технічний редактор С. Максимець
Комп'ютерна верстка П. Давиденка

Формат 84×108/16. Ум. друк. арк. 11,760. Обл.-вид. арк. 10,38.
Наклад 131 прим. Зам. № 1422.

Видавець і виготовлювач видавничий дім «Букрек»,
вул. Радищева, 10, м. Чернівці, 58000.
Тел./факс: (0372) 55-29-43. E-mail: info@bukrek.net. Сайт: www.bukrek.net
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи ЧЦ № 1
від 10.07.2000 р.

INSTRUMENTY

MUZYCZNE

INSTRUMENTY ORKIESTRY SYMFONICZNEJ

UKRAIŃSKIE INSTRUMENTY LUDOWE

SMYCZKOWE

STRUNOWE

skrzypce

altówka

wiolonczela

kontrabas

bandura

cymbały

drewniane

DĘTE

flet

obój

klarnet

fagot

piszczałka

trembita

blaszane

PERKUSYJNE

waltornia

bęben

kotły

talerze

PERKUSYJNE

tamburyn